

Miksi maahanmuuttajamiehet tarvitsevat omaa toimintaa? Saako vain jalkapallomiehet kokoon? Kenelle pakolaispoika kertoo unelmansa? Entä kuinka kovia kokenut maahanmuuttajamies tutustui hämäläismummoon?

Julkaisun puheenvuorojen kirjoittajat tekevät käytännön työtä maahanmuuttajamiesten ja -poikien parissa. He esittelevät hyväksi koettuja käytäntöjä erilaisista toimintamuodoista: keskusteluryhmistä, harrastus- ja kieliryhmistä, tukihenkilötoiminnasta ja poikatyöstä. Julkaisu antaa vinkkejä monikulttuurista työtä tekeville, nuorisotyöntekijöille, opettajille sekä kaikille maahanmuuttajamiehiä ja -poikia työssään kohtaaville.

Julkaisun on koonnut Suomen Pakolaisavun Kasvokkain-toiminta, jota rahoittaa Raha-automaattiyhdistys.

Veijä vertaisia

Suomen Pakolaisapu ry

Veljiä vertaisia

Työkaluja maahanmuuttajamiesten ryhmätoimintaan

Veljiä vertaisia

Työkaluja maahanmuuttajamiesten
ryhmätoimintaan

1. painos

Toimitus: Maiju Korpela ja Kati Pietarinen

Taitto ja kansien suunnittelu: Jan Rosström

Etukannen kuva: Anna Vainio, takakannen kuva: Aki Roukala

Julkaisija:

Suomen Pakolaisapu ry

Kasvokkain-toiminta

Kaikukatu 3, 4. krs

00530 Helsinki

www.pakolaisapu.fi/kasvokkain

Paino: Trinket Oy, Helsinki 2011

ISBN 978-952-67461-4-2 (nid.)

ISBN 978-952-67461-5-9 (PDF)

Sisältö

8 Alkusanat

Dlovan Muhammed ja Elina Halme

10 Päästyäni sukulaisten luo olin kotona

Afgaanimiehen tarina

12 Työtä ja toivoa

Maahanmuuttajamiesten haasteita ja tarpeita

Teemu Saarenpää ja Maiju Korpela

Teemu Saarenpää ja Maiju Korpela käsittelevät maahanmuuttajamiesten kohtaamia haasteita ja kotoutumista edistäviä tekijöitä. Puheenvuoro perustuu myös maahanmuuttajien työllistymiskouluttajana sekä vertaisryhmän ohjaajana toimineen Imad Kawanin kokemuksiin.

24 Miehet kasvokkain

Toimivia käytäntöjä maahanmuuttajamiesten vertaisryhmätoimintaan

Dlovan Muhammed

Dlovan Muhammed kertoo kokemuksistaan ja havainnoistaan miesten vertaisryhmätoiminnan järjestämisestä. Puheenvuorossaan hän käsittelee toiminnan käynnistämistä, tiedottamista, miesryhmiä kiinnostavia aiheita sekä toimivia menetelmiä.

36 Mieskotoutumista

Kokemuksia maahanmuuttaja- ja syntysuomalaismiesten yhteistoiminnasta

Heikki Kerkkänen ja Antti Kaski

Heikki Kerkkänen ja Antti Kaski jakavat kokemuksiaan maahanmuuttajamiesten tukihenkilötyöstä, harrastustoiminnasta ja oppimisryhmien järjestämisestä. Puheenvuorossa korostetaan kaksisuuntaisuuden tärkeyttä: kaikkien toimintamuotojen ydin on syntysuomalaisten miesten ja maahanmuuttajamiesten kohtaaminen.

50 Tukea ja hyväksyntää

Maahanmuuttajapojan tarpeet

Elina Niinivaara

Elina Niinivaara pohtii maahanmuuttajapoikien elämän keskeisiä haasteita. Puheenvuorossa jaetaan ideoita tavoista, joilla poikia voi tukea opinnoissa, työnhaussa, ystävyys-suhteiden solmimisessa, rasismista selviämisessä sekä itsevarmuuden kasvattamisessa.

Alkusanat

Maahanmuuttajaisille ja muille haavoittuvina pidetyille ryhmille järjestetään paljon kotoutumista tukevaa toimintaa. Miesten kotoutumisesta taas on Suomessa kirjoitettu vähän ja vain harvat maahanmuuttajatyötä tekevät ovat valinneet kohde-ryhmäkseen nimenomaan miehet tai pojat. Pärjäävätkö kaikki maahanmuuttajamiehet siis ilman tukea?

Miesten kohtaamia haasteita uudessa maassa ovat muun muassa kielen oppiminen, uudessa kulttuurissa toimiminen ja työllistyminen. Miesten kohdalla erityisesti työllistymisen merkitys korostuu usein. Perheellisen miehen selviäminen näistä haasteista vaikuttaa koko perheen kotoutumiseen. Maahanmuutto voi muuttaa myös perheiden sisäistä dynamiikkaa ja rooleja. Ryhmätoiminta on hyväksi havaittu tukimuoto näitä haasteita kohtaaville maahanmuuttajamiehille.

Suomen Pakolaisavussa on järjestetty vertaisryhmiä maahanmuuttajille vuodesta 2001 alkaen. Vertaisryhmätoiminnan ytimessä on ajatus, ettei kukaan ole yksin kokemustensa kanssa. Muiden kokemusten kuuleminen avaa uusia näkökulmia. Vuodesta 2009 olemme keskittyneet Turun seudulla erityisesti maahanmuuttajamiesten vertaisryhmien kehittämiseen. Olemme havainneet, että miehet hyötyvät ryhmistä. He keskustelevat mielellään ja etsivät ryhmästä konkreettisia ratkaisuja hankaliin elämäntilanteisiin. Ryhmän voima on kannustanut miehiä opiskelemaan ja hakemaan töitä. Moni on saanut työpaikan, mikä on rohkaissut myös muita ryhmän jäseniä.

Tämä julkaisu keskittyy niihin maahanmuuttajamiehiin, jotka syystä tai toisesta tarvitsevat kotoutumiseensa tukea. Julkai-

sun puheenvuorojen kirjoittajat tekevät käytännön työtä maahanmuuttajamiesten ja -poikien parissa. He esittelevät hyväksi koettuja käytäntöjä ja kokemuksia erilaisesta maahanmuuttajamiehiä tukevasta työstä: vertaisryhmistä, harrastus- ja kieliryhmistä, tukihenkilötoiminnasta ja poikatyöstä. Puheenvuoroissa eritellään miesten ja poikien ryhmien erityispiirteitä. Käytännölliset vinkit auttavat sekä toiminnan suunnittelussa, käynnistämässä että miesryhmien arjessa. Julkaisu on tarkoitettu monikulttuurista työtä tekeville, miestyöhön, nuorisotyöntekijöille, sekä kaikille maahanmuuttajamiehiä työssään kohtaaville.

Toivomme julkaisun avaavan ikkunoita maahanmuuttajamiesten ja -poikien elämään sekä antavan käytännön työkaluja maahanmuuttajamiesten kanssa tehtävään työhön. Maahanmuuttajamiesten kotoutumisen tutkimiselle ja heille suunnatun toiminnan kehittämiseksi on kokemustemme mukaan suuri tarve. Haluammekin rohkaista maahanmuuttajien parissa työskenteleviä miesryhmien järjestämiseen – ja miestoimintaa järjestäviä tahoja ottamaan toimintaan mukaan myös maahanmuuttajat!

Kiitämme lämpimästi puheenvuorojen kirjoittajia arvokkaiden kokemustensa jakamisesta ja kansikuvien miehiä kasvojensa lainaamisesta tärkeän työn hyväksi.

Helsingissä 30.3.2011

Dlovan Muhammed ja Elina Halme

Kasvokkain-toiminta

Suomen Pakolaisapu

Päästyäni sukulaisteneni luo olin kotona

Afgaanimiehen tarina

Synnyin Afganistanissa noin 25 vuotta sitten. Äitini oli kotiäiti ja isäni apteekkari. Ensimmäiset lapsuusmuistoni liittyvät pakolaisleiriin Pakistanissa. Tuolla leirillä elin lapsuuteni. Siellä kävin koulua, leikin ensimmäiset leikkini ja sain ensimmäiset ystäväni.

Suomeen lähdimme 13. joulukuuta 2008 perheenyhdistämisen kautta. Olimme odottaneet päätöstä turvaan pääsemisestä lähes kolme vuotta. Suomeen tuleminen oli outoa ja uutta, mutta samalla jännittävää. En tiennyt maasta muuta kuin sen, mitä olin nähnyt turvapaikan Suomesta saaneiden ystäväni minulle lähettämässä postikorteissa. Maa näytti niissä kesäisessä vihreydessään turvallista ja kauniilta.

Kun lentokoneen ovi Helsingissä avattiin, edessäni avautui loputtoman lumen peittämä näkymä uudesta kotimaastani. Helsingistä matka jatkui Turkuun. Edes lumi ja kylmyys eivät lannistaneet minua, sillä olin odottanut vaimoni, ystäväni ja sukulaisteneni näkemistä loputtomalta tuntuneen ajan. Päästyäni heidän luokseen, heidän lämpöönsä, olin kotona. Uusi elämäni oli alkanut.

Suomessa vaimoni ja ystäväni ovat auttaneet minua pääsemään alkuun ja opettelemaan kieltä. Kielen oppiminen on ollut haastavaa ja aikaavievää. Myös työn löytäminen on ollut hankalaa. On

surullista, että huolimatta halustani saada suomalaisia ystäviä, suomalaiset ovat jääneet minulle etäisiksi, enkä oikein uskalla lähestyä heitä. He tuntuvat sisäänpäin kääntyneiltä ja vaikeilta lähestyä. Suomalaisten ja maahanmuuttajien välillä oleva kuilu on minusta myös suuri syy rasismille ja ennakkoluuloille: me emme istu teelaasin ääreen keskustelemaan ja tutustumaan, vaan pysymme omissa leireissämme. Tämä on erityisen surullista siksi, että jos vain tutustuisimme toisiimme, huomaisimme, että olemme lopulta enemmän tai vähemmän samanlaisia.

Tällä hetkellä olen kielikurssilla ja harrastan vapaa-ajallani krikettiä, joka on kotimaassani hyvin suosittua. Kun tartun krikettimailaan, se muistuttaa minua siitä siteestä, joka tulee aina olemaan minun ja kotimaani kulttuurin välillä. Myös rukoilun kautta tunnen olevani yhteydessä kotimaani kulttuuriin sekä ikuiseen, ajan ja paikan ulkopuolella olevaan todellisuuteen. Opiskelupäivinäkin rukoilen aina tauoilla.

Löysin Pakolaisavun vertaisryhmän afgaanitaustaisen vertaisohjaajan kautta. Ryhmä on ollut hyödyllinen, olen saanut sieltä voimaa ja tietoa. Ryhmässä pohditaan ratkaisuja ongelmiin yhdessä ja vaihdetaan kokemuksia ratkaisuista tai niiden puutteesta. Ryhmässä kannustetaan kaikkia sekä ottamaan vastuuta omasta elämästään että etsimään apua yhteiskunnalta tai läheisiltä ihmisiltä.

Tulevaisuuden suhteen toiveeni on jatkaa opintoja ja valmistua jonnain päivänä rakennusmieheksi tai mekaanikoksi. Ensin on kuitenkin vietävä kieliopinnot loppuun, jotta pääsen toteuttamaan haaveitani. Haasteista huolimatta näen tulevaisuuteni kaiken kaikkiaan valoisana.

Työtä ja toivoa

Maahanmuuttajamiesten haasteita ja tarpeita

Teemu Saarenpää ja Maiju Korpela

Teemu Saarenpää ja Maiju Korpela käsittelevät maahanmuuttajamiesten kohtaamia haasteita ja kotoutumista edistäviä tekijöitä. Teemu Saarenpää on toiminut suomalaisena ohjaajaparina Kasvokkain-toiminnan afgaanimpien ryhmässä vuosina 2010–11. Maiju Korpela toimii Kasvokkain-toiminnan aluetyöntekijänä pääkaupunkiseudulla. Puheenvuoro perustuu myös maahanmuuttajien työllistymiskouluttajana sekä vertaisryhmän ohjaajana toimineen Imad Kawanin kokemuksiin.

Maahanmuuttajamiehet Suomessa ja tilastoissa

Tilastokeskuksen mukaan Suomessa asui vuonna 2009 yhteensä 117 445 ulkomailla syntynyttä mieshenkilöä. Heistä lähes kaksi kolmasosaa oli Euroopassa syntyneitä. Aasiassa syntyneitä oli 21 900, eli hieman alle viidesosa ulkomailla syntyneistä ja Afrikassa syntyneitä 12 696, eli noin kymmenesosa. Suurimmat maahanmuuttajamiesten lähtömaat olivat entinen Neuvostoliitto sekä Venäjä (20713), Ruotsi (16 047)¹ ja Viro (10 406).

¹ Luku sisältää myös Ruotsissa syntyneet suomalaiset.

Mistä syistä ulkomaalaiset miehet sitten saapuvat Suomeen? EU-kansalaisten muuttosyyt ei tilastoida, EU:n ulkopuolelta tulleiden keskeisimmät tulosyyt taas voi päätellä Maahanmuuttoviraston myöntämistä oleskeluluvista.² Naisia ja miehiä ei tilastoida erikseen, mutta luvut antavat viitettä myös miesten tulositystä. Vuosina 2006–2009 oleskeluluvista noin 28 % myönnettiin perhesyiden perusteella, 24 % työn ja elinkeinon perusteella, 22 % opiskelun perusteella sekä 14 % ns. muista syistä – tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi it-alan erityisasiantuntijat, urheilijat sekä yliopistojen luennoitsijat. Humanitaarisesta syystä tulleet sekä heidän perheen yhdistämisen kautta tulleet perheenjäsenensä muodostavat 10 % myönnettyjen oleskelulupien kokonaismäärästä ja inkerinsuomalaiset ja muut syntyperältään suomalaiset 2 %.³

Erilaiset taustat ja syyt muuttoon vaikuttavat oman paikan löytymiseen uudessa maassa. Maahantulossyyn on todettu vaikuttavan kotoutumiseen ja siihen liittyviin ongelmiin erityisesti oleskelun alkuvaiheessa (Martikainen & Tiilikainen 2007). Kun Suomeen tulemisen syynä on parisuhde suomalaisen kanssa, tämä takaa miehelle automaattisen, joskin välillisen yhteyden yhteiskuntaan: suomalaisessa yhteiskunnassa syntynyt ja kasvanut puoliso toimii yhteiskunnallisena agenttina, joka hoitaa miehensä asioita ja antaa tälle näin tilaa ja aikaa kotoutua omaan tahtiinsa. Parisuhteen kautta Suomeen tulevaa miestä pidetään myös helpommin ”yhtenä meistä” puolisonsa perheen kautta. Suomalaisnaisten ulkomaalaiset puolisoit ovat useimmiten lähtöisin länsimaista, kuten Yhdysvalloista, Ruotsista tai Saksasta. (Heikkilä 2009.)

² Oleskeluluvat eivät suoraan kerro tulijoiden määrää koska eri luvat uusitaan eri väliajoin, useat kuitenkin vuosittain.

³ Maahanmuuttovirasto, 2006-2009 ja Tilastokeskus 2010. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset. http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#turvapaikanhakijat

Se, millaisista olosuhteista ja mistä syystä maahanmuutto tapahtuu, vaikuttaa myös maahanmuuttajan työllistymiseen Suomessa. Työn perässä saapuvat maahanmuuttajat, joiden lähtömaissa eletään rauhan aikaa ja keskimääräinen elintaso on hyvä, työllistyvät keskimäärin paremmin kuin maahanmuuttajat, jotka ovat olleet pakotettuja lähtemään kotimaistaan kriisien, sotien tai muun pakkotavan hädän vuoksi (Heikkilä & Pikkarainen 2008, 78). Esimerkiksi Intiasta Suomeen muuttavalla diplomi-insinööriä voi olla työpaikka viikko Suomeen saapumisen jälkeen.

Tiettyä lähtömaata, kulttuurista taustaa tai muuttosyytä ei voi kuitenkaan pitää automaattisena selityksenä siihen, miten muuttaja uudessa maassa pärjää. Työn tai avioliiton perässä muuttaneella voi kaikesta huolimatta olla vaikeuksia sopeutua kulttuurisesti erilaiseen ympäristöön, tai pakolaisena saapunut voi mahdollisista traumaattisista kokemuksistaan huolimatta omaksua nopeasti uuden maan tavat ja järjestelmän. Osa muuttajista saa asiansa järjestyseen ja löytää oman paikkansa itsekseen, osa kaipaa kuitenkin sopeutumiseen enemmän tukea.

Mihin tukea tarvitaan?

Miten erityistukea tarvitsevat maahanmuuttajamiehet sitten voidaan tunnistaa? Vaikka pakolaisuus ei itsessään johda sopeutumisvaikeuksiin, pakolaisten lähtömaassaan ja pakomatalla kokemat raskaat tilanteet voivat aiheuttaa erityistuen tarpeen. Moni on kokenut väkivaltaa, kidutusta sekä läheisten kuolemia.⁴ Pakolainen on myös usein joutunut sietämään pitkän ja epävarmuuden täyttämän odotusajan pakolaisleireillä tai vastaanottokeskuksissa Suo-

⁴ Ks. esim. Selvitys kidutettujen ja vaikeasti traumatisoituneiden turvapainhakija- ja pakolaislasten ja -nuorten määrästä sekä heidän psykiatristen palvelujen tarpeestaan.
http://www.hdl.fi/images/stories/liitteet/101459_HDL-raportti_LR.pdf

messa tai muualla. Taustalla olevat traumaattiset kokemukset tai masennus voivat vaikeuttaa keskittymistä uuden kielen oppimiseen ja työnhakuun. Levottomista oloista lähteneille luottamuksen syntyminen viranomaisia ja muita auttamaan pyrkiviä tahoja kohtaan voi sekin viedä aikaa. (Kokkonen 2006.)

Myös itse kotoutumisprosessiin liittyy psyykkisiä ja sosiaalisia stressitekijöitä, kuten epävarmuus tulevaisuudesta, jotka vaikeuttavat sopeutumista. Samoin syrjintä- ja rasismikokemukset voivat vaikuttaa psyykkiseen terveyteen ja vaikeuttaa yksilön arjessa selviämistä aiheuttaen stressiä, masennusta ja turvattomuutta. (Sektoritutkimuksen neuvottelukunta 2009, 72.)

Eräs käsittelyä vaativa asia voi olla uuden yhteiskunnan ja kulttuurin erilaisuus. Joidenkin maahanmuuttajamiesten kohdalla haasteita luo miehen roolin muutos perheen sisällä. Monissa yhteiskunnissa miehille ja naisille on perinteisesti annettu perheessä erilaiset roolit ja tehtävät. Maahanmuuttajien työllistymiskouluttajana työskentelevän Imad Kawanin mukaan perheenjäsenten roolijako on monien hänen tapaamiensa maahanmuuttajamiesten mielestä keskeinen kulttuuriero kotimaan ja Suomen välillä. Miesten kertoman mukaan heidän kotimaissaan ajatellaan miehellä olevan pääasiallinen vastuu huolehtia perheen toimeentulosta, turvallisuudesta ja suojelemisesta. Naisille taas on annettu tehtäväksi kodin sisällä tapahtuvan toiminnan ylläpito ja huolehtiminen perheenjäsenistä. Miehet myös kuvaavat kotimaitaan yhteisökeskeisinä, mikä tarkoittaa, että perheenjäsenten elämää koskevissa päätöksissä ajatellaan ensisijaisesti koko perheen tai suvun etua. Suomessa puolestaan valtio puuttuu perheen elämään lainsäädännöllä ja sosiaalityöllä, jotka suosivat nimenomaan yksilön oikeudeksi määriteltyjä asioita.

Monet Kawanin kohtaamat miehet ovat kokeneet haasteellisek-

si arvomaailmansa sovittamisen yhteen uuden kulttuurin kanssa. Miesten päätösvalan ja aseman kyseenalaistaminen sekä keskustelu tasa-arvosta saattavat aiheuttaa perheen sisäisen konfliktin. Kawanin kokemusten mukaan miesten roolin ja tehtävien nopea muutos lisää pelkoa ja epävarmuutta ja uhkaa pahimmillaan perheen turvallisuudentunnetta. Seurauksena turvattomuudesta voi Kawanin mukaan olla, että perheessä kapinoidaan uutta yhteiskuntaa vastaan korostamalla oman kulttuurin perinteisiä arvoja.

Perheenisiä voi myös painaa huoli suhteesta lapsiin. Sosionomi Sami Quarabin lopputyöhönsä haastattelemat Suomessa elävät muslimimaahanmuuttajat esimerkiksi huolehtivat siitä, miltä itse näyttää oman jälkikasvun silmissä sekä miten siirtää oman kulttuurin parhaita käytäntöjä lapsilleen maassa, jossa valtakulttuuri ei ole islamiin perustuva (Ouarab 2010, 37).

Myös taloudellisen tilanteen muutos voi tuntua raskaalta. Lähtömaassa miehellä on saattanut olla vakaa taloudellinen asema, joka pyyhkiytyy muuttotilanteessa täysin pois. Miehen on aloitettava puhtaalta pöydältä maassa, joka ei välttämättä tunnusta hänen koulutustaan tai työkokemustaan. Viime vuosina maahanmuuttajien työttömyysaste on ollut noin kolminkertainen kantaväestöön nähden. Syyskuun lopussa 2008 ulkomaalaisten keskimääräinen työttömyysaste oli 17,7 prosenttia. (Arajärvi 2009.)

Imad Kawani on työssään kohdannut monia miehiä, joiden on erityisen vaikea suhtautua työttömyyteen, koska se on voimakas häpeän aihe ja epäonnistumisen merkki. Työn tekeminen ja perheen toimeentulon varmistaminen tarkoittaa miehille paitsi vastuuta myös arvostusta perheen edessä: kyse on toimeentulon lisäksi kunnia-asiasta. Työttömyyden kokeminen, kotiin jääminen ja vastuun siirtäminen esimerkiksi yhteiskunnalle ja viranomaisille perheen toimeentulosta on monelle uutta ja raskasta. Kun miehen asema

perheen talouden turvaajana tulee haastetuksi, saattaa se johtaa miehen kokemukseen auktoriteetin ja kunnioituksen häviämisestä. Mies voi kokea itsensä yleisestikin arvottomaksi vastaanottaneen maan hierarkiassa. Tällöin syrjäytymisriski kasvaa. (Pease 2009, 86.)

Oman elämäntilanteen järjestykseen saaminen uudessa ympäristössä ja uuden yhteiskunnan tapojen ja käytäntöjen sisäistäminen vaatii paljon oppimista. Kielen oppiminen on erittäin keskeistä, mutta se ei ole Suomessa aina helppoa. Eräs tapaamamme afganimies kertoi asuneensa seitsemän vuotta Moskovassa ja oppineensa sujuvan venäjän kielen taidon käymättä yhtäkään kielikurssia, pelkästään puhumalla ihmisten kanssa arkisissa tilanteissa. Suomessa hän on sen jälkeen asunut jo yli kymmenen vuotta, eikä ole kielikursseista huolimatta oppinut suomea kuin auttavasti, koska Suomessa keskustelu vieraiden kanssa on vähäistä ja itsepalvelut ja internetpalvelut ovat yleistyneet. Yhteyden luominen suomalaisen yhteiskuntaan ja suomalaisiin onkin monen kohtaamamme maahanmuuttajan mielestä hyvin vaikeaa.

Vaikka nuoremmat miehet koulun ja nopeamman kielen omaksumisen kautta kenties sopeutuvat helpommin ympäröivään yhteiskuntaan, voi heille muodostua haasteeksi tasapainoilu kahden kulttuurin ja erilaisten odotusten välissä. Nuoremmille miehille haasteita tuottavat myös kilpaileminen opiskelu- ja työpaikoista sekä puolison löytämiseen liittyvät paineet.⁵ Siinä missä koulu- ja työikäiset aktiivisesti vedetään mukaan yhteiskuntaan, on vanhemmalla iällä muuttavilla puolestaan omat haasteensa sopeutumisessa uuteen yhteiskuntaan. Ikääntymiseen liittyvien fyysisten muutosten lisäksi voi ikäihmisten asema Suomessa olla erilainen kuin kotimaassa (Rantamaa 2005, 52).

⁵ Ks. esim. Elina Niinivaaran puheenvuoro tässä julkaisussa.

Askeleita eteenpäin

Suomen kotouttamispolitiikan mukaan kotoutumisen tavoitteet ovat suomen tai ruotsin kielen oppiminen, uuteen asuinmaahan ja sen tapoihin tutustuminen, työllistyminen ja oman kielen ja kulttuurin säilyttäminen.⁶ Sopeutuminen taas voidaan määrittellä tilanteena, jossa lähtö- ja tulomaan parhaista elementeistä rakentuu maahanmuuttajan psyyken kannalta tervehdyttävä ja tasapainotettava yhdistelmä (Bergman 2010). Sekä kotoutumisen että sopeutumisen taustalla on siis käsitys siitä, että maahanmuuttajan ei ole tarkoituskaan sulautua uuteen yhteiskuntaan ja tulla samanlaiseksi kuin valtaväestö.

Oman etnisen ryhmän läsnäolo ja tässä ryhmässä toimimisen mahdollisuus tukevat sopeutumista, voimauttavat maahanmuuttajaa yhteiskunnallisena toimijana ja ehkäisevät syrjäytymistä. Myös uskonto tarjoaa uuden elämäntavan keskelle päätyvälle ihmiselle sitteen omaan kulttuuriin ja luo turvaa. Uskonnon harjoittaminen auttaa säilyttämään oman identiteetin pohjan ja mielenterveyden tasapainon. Niitä tarvitaan haasteita kohdattaessa ja uutta identiteettiä luotaessa. (Bergman 2010).

Työllistyminen ja valtaväestön arkirutiiniin sopeutuminen ovat osoittautuneet tärkeiksi elementeiksi maahanmuuttajien kotoutumisessa (ks. esim. Alitolppa-Niitamo 2005, 39). Myös työllistämiskouluttajana toimivan Imad Kawanin kokemuksen mukaan maahanmuuttajat pääsevät työn kautta mukaan suomalaiseen elämään ja rakentamaan sosiaalisia verkostojaan, mikä auttaa samalla sopeutumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan. Kun maahanmuuttajatyöntekijä pääsee samaan rytmiin suomalaisen kollegansa kanssa

⁶ Työministeriön tuottama kotoutujan kirja 2007.
http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/04_maahanmuutto/07_aineistot_kirjasto/01_esitteet/kotoutujankirja/kotkirja_fin.pdf

arkirutiineissa, voi Kawanin mukaan sanoa sopeutumisen suomalaisen työelämään ja yhteiskuntaan alkaneen.

Kawani tuo esiin myös maahanmuuttajien oman asenteen merkityksen työelämään pääsemisessä. Kawanin opinnäytetyötään varten haastatteleminen turkulaisten työnantajien mukaan maahanmuuttajan palkkaamiseen vaikuttaa keskeisesti työnhakijan asenne ja motivaatio työntekoon. Tutkimukseen osallistuneissa yrityksissä oli kokemuksia maahanmuuttajatyöntekijöistä. Kawanin mukaan kaikissa yrityksissä oli myös ollut jonkinasteisia ennakkoluuloja maahanmuuttajatyöntekijöitä kohtaan. Alku oli aina ollut haasteellista: maahanmuuttajatyöntekijän ensimmäiset viikot työpaikoilla olivat olleet ratkaisevia työssä jatkamisen ja jaksamisen kannalta. Työhön päässeet maahanmuuttajat olivat kuitenkin onnistuneet hyvällä asenteella ja motivaatiolla vaikuttamaan suomalaisten asenteisiin ja ennakkoluuloihin heitä kohtaan. (Kawani 2003.) Myös työnantajien tulisi Kawanin mukaan huomioida eri kulttuurisista taustoista olevien maahanmuuttajien tarpeet ja toimintatavat.

Voimaa vertaisista

Tutkija Tuomas Martikainen esitti *Suomi miehessä, mies Suomessa* -seminaarissa pitämässään luennossa kysymyksen: miksi miehiä ei 'voimauteta'? Maahanmuuttajamiehiä on tutkittu varsin vähän, niin Suomessa kuin ulkomailla (Martikainen 2008). Tutkimuksen puute on periaatteessa ymmärrettävää laajemmassa tieteellisessä kontekstissa, koska yleensä silloin, kun sukupuolta tutkitaan, tutkitaan naisia. Miehisyyden tutkimista tai kyseenalaistamista ei pidetä erityisen hedelmällisenä. Kuitenkin silloin, kun tutkimuksen tulosten on tarkoitus vaikuttaa esimerkiksi kotoutumispolitiikkaan tai rasisminvastaista työtä koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon, miessukupuolen ja miesten kokemusten esille tuominen olisi tärkeää.

Miehet joutuvat usein toisenlaisen paineen alaisiksi kuin naiset tilanteessa, jossa on onnistuttava pärjäämään uudessa kulttuurissa uusin säännöin. Työn aseman miehen identiteetissä ja maskuliinisuuden määrittämisessä on todettu olevan merkittävä (Pease 2009, 81). Tämä korostuu Suomen kaltaisessa työyhteiskunnassa, jossa sosiaalinen status ja arvostus määrittyvät pitkälti henkilön ammatin kautta. Erityisesti tällöin on tärkeää, että maahanmuuttajamiehellä on elämässään jokin viiteryhmä, jossa hän saa kokea olevansa arvostettu ja jossa hänen äänensä saa saman kuuluvuuden kuin muidenkin äänet. Tällaisena kannustavana viiteryhmänä voi toimia esimerkiksi työllistymistä ja koulutusta käsittelevä vertaisryhmä.

Vertaisryhmässä maahanmuuttajamiehet voivat paitsi keskustella työnhaun ja kouluttautumisen mahdollisuuksista myös jakaa kokemuksiaan työttömyydestä. Kawanin kokemusten mukaan miesten keskuudessa työttömäksi jääminen on häpeän vuoksi aihe, josta ei mielellään keskustella kovin avoimesti. Mikäli keskustelua työttömyydestä syntyy, perustelee ryhmäläinen vertaisryhmän alkuvaiheessa työttömyyttään todennäköisesti ulkoisilla syillä, eli syyllinen haetaan jostain muualta kuin itsestä. Ajan myötä ja luottamuksen syntyessä kukin ryhmäläinen voi kuitenkin avautua näkemään ja ymmärtämään laajemmin eri tekijöiden vaikutuksia työttömyyteen.

Vertaisryhmä luo myös sosiaalisen tukiverkoston niille maahanmuuttajamiehille, jotka kärsivät turvallisuuden puutteesta. Miehet pääsevät jakamaan pelkojaan toistensa kanssa ja saavat tukea toisistaan. Miesten kesken istuminen ja keskusteleminen arkirutiineista auttaa ymmärtämään, että samassa asemassa on myös muita miehiä. Vertaisryhmätoiminta tukee henkistä jaksamista. Työttömyyden aiheuttamien tunteiden ja työllistymismahdollisuuksien käsittelyn lisäksi vertaisryhmien tavoite on auttaa maahan muuttaneita tutustumaan suomalaiseen kulttuuriin ja ymmärtämään suomalaista arkea. Lisääntynyt ymmärrys parantaa myös työllistymismahdollisuuksia.

Suomessa on tarjolla hyvin vähän maahanmuuttajamiehille suunnattuja tukitoimia. On kuitenkin tärkeä tiedostaa, että erityisesti perheellisten miesten tukeminen edistää koko perheen hyvinvointia. Vertaistuki on toimivaksi todettu malli, jonka järjestäminen on verrattain yksinkertaista ja edullista. Monelle miehelle se voi silti olla ovi uuteen maailmaan.

Lähteet

- › **Alitolppa-Niitamo, Anne** (2005). *Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset*. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, Anne, Ismo Söderling & Stina Fågel (toim.): *Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden koutoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin*, 37–52. Väestöliitto, Helsinki.
- › **Arajärvi, Pentti** (2009). *Maahanmuuttajien työllistyminen ja kannustinloukut*. Sisäasiainministeriön julkaisu 2/2009. Helsinki: Sisäasiainministeriö.
[http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/D5A6B24123947ACEC225754C004B836E/\\$file/22009.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/D5A6B24123947ACEC225754C004B836E/$file/22009.pdf) (29.3.2011)
- › **Bergman, Jonny** (2010). *Seeking empowerment*. Väitöskirja. Umeå Universitet, sosiologian laitos.
- › **Heikkilä, Elli** (2009). *Multicultural marriages and their family life*. Luento seminaarissa Seminar for multicultural families, 21. huhtikuuta 2009. Luckan, Helsinki.
- › **Heikkilä, Elli & Pikkarainen, Maria** (2008). *Väestön ja työvoiman kansainvälistyminen nyt ja tulevaisuudessa*. Siirtolaisuustutkimuksia A 30. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
http://www.migrationinstitute.fi/pdf/siirtolaisuustutkimuksia_A30_ESR.pdf (31.3.2011)

- › **Kawani, Imad** (2003). *Maahanmuuttajien työllistyminen yksityisellä sektorilla*. Opinnäytetyö, HUMAK. Turku.
- › **Kokkonen, Lotta** (2006). *Pakolaisten interpersonaaliset vuorovaikutussuhteet vieraassa maassa*. Puheviestinnän lisensiaattitutkimus Jyväskylän yliopisto, Viestintätieteiden laitos.
- › **Maahanmuuttovirasto**. *Oleskelulupapäätökset diaariryhmittäin 2006, 2007, 2008, 2009*. <http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?path=8,2754,2762,2776> (31.3.2011)
- › **Maahanmuuttovirasto**. *Turvapaikkapäätökset 2006, 2007, 2008, 2009*. <http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?path=8,2754,2762,2777> (31.3.2011)
- › **Martikainen, Tuomas** (2008). *Maahanmuutto ja sukupuoli*. Luento Miessakit ry:n seminaarissa Mies Suomessa, Suomi miehessä. http://www.miessakit.fi/fi/vieraasta_veljeksi_mies_suomessa_suomi_miehessa (12.2.2011)
- › **Martikainen, T. & Tiilikainen, M.** (toim.) (2007). *Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ*. Väestöntutkimuslaitoksen tutkimussarja D46/2007. Helsinki: Väestöliitto.
- › **Pease, Bob** (2009). *Immigrant men and domestic life*. Teoksessa Donaldson et. al. (toim.), *Migrant men*, ss. 79-95. New York: Routledge.
- › **Ouarab, Sami** (2010). *Muslimimiehet Suomessa*. Sosionomian lopputyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Helsinki, sosiaalialan koulutusohjelma.
- › **Rantamaa, P.** (2005). *Ikä ja sen merkitykset*. Teoksessa Sankari, A. & Jyrkämä, J. (toim.) *Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa*. Vastapaino, Tampere.
- › **Sektoritutkimuksen neuvottelukunta** (2009). *Maahanmuuttajien integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan elämän eri osa-alueilla*. Esiselvitysraportti. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tiede/setu/liitteet/Setu_9-2009.pdf (30.3.2011)
- › **Suikkanen, Sirkku** (2010). *Selvitys kidutettujen ja vaikeasti traumatisoituneiden turvapaikanhakija- ja pakolaislasten ja -nuorten määrästä sekä heidän psykiatristen palvelujen tarpeestaan*. Diakonissalaitoksen raportteja 1/2010. http://www.hdl.fi/images/stories/liitteet/101459_HDL-raportti_LR.pdf (29.3.2011)
- › **Tilastokeskus** 2010. *Turvapaikanhakijat ja pakolaiset*. http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#turvapaikanhakijat (1.10.2010)
- › **Tilastokeskus** 2010. *Syntymävaltio iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1990–2009*. http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/vaerak/vaerak_fi.asp (8.2.2011)
- › **Työministeriö** (2007). *Kotoutujan kirja*. http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/04_maahanmuutto/07_aineistot_kirjasto/01_esitteet/kotoutujankirja/kotkirja_fin.pdf

Miehet kasvokkain

Toimivia käytäntöjä maahanmuuttajamiesten vertaisryhmätoimintaan

Dlovan Muhammed

Dlovan Muhammed kertoo kokemuksistaan ja havainnoistaan miesten vertaisryhmätoiminnan järjestämisestä. Puheenvuorossaan hän käsittelee toiminnan käynnistämistä, tiedottamista, miesryhmiä kiinnostavia aiheita sekä toimivia menetelmiä. Dlovan Muhammed on työskennellyt Suomen Pakolaisavussa vuodesta 2005.

Suomen Pakolaisapu aloitti maahanmuuttajille suunnatun vertaisryhmätoiminnan kehittämisen vuonna 2001. Vuonna 2003 käynnistetyn Tukena-projektin yhteydessä koulutettiin ensimmäiset maahanmuuttajataustaiset henkilöt omakielisiksi ohjaajiksi pääkaupunkiseudulla, Turussa ja Pirkanmaalla. Vertaisryhmiä käynnistettiin muun muassa nuorille, kotiäideille ja työttömille sekä eri teemojen ympärille. Vuoteen 2008 asti Pakolaisapu toteutti kymmeniä ryhmiä vuosittain. Vuodesta 2009 lähtien Pakolaisavun vertaistoiminta on kulkenut nimellä Kasvokkain-toiminta ja toiminnan pääpaino on ollut vertaisryhmämallin levittämisessä kuntiin eri puolilla Suomea. Uusilla alueilla Kasvokkain-toiminta kouluttaa sekä vertaisohjaajia että paikallisia ryhmiä järjestäviä tahoja ja tukee paikallisia järjestäjiä ensimmäisen ryhmäkauden ajan. Vastuu ryhmistä ja vertaisohjaajista on paikallisilla ryhmiä järjestävillä tahoilla.

Vertaisryhmämallin levittämistyön lisäksi Kasvokkain-toiminta on keskittynyt kehittämään toimivia malleja tietyille erityiskohderyhmille. Pääkaupunkiseudulla keskiöön nostettiin ikääntyneet maahanmuuttajat ja Turun seudulla maahanmuuttajamiehet. Maahanmuuttajamiehiin haluttiin keskittyä ennen kaikkea sen vuoksi, että miehet ovat usein unohdettu ryhmä, jolle järjestettyä ryhmätoimintaa on tarjolla vähän verrattuna naisiin ja muihin perinteisesti haavoittuvaisina pidettyihin ryhmiin. Kuitenkin myös maahanmuuttajamiesten tukemiseen on syytä kiinnittää erityistä huomiota miesten kotoutumisprosessin helpottamiseksi sekä perheiden hyvinvoinnin takaamiseksi.

Kasvokkain-toiminnan vertaisryhmämalli

Uuteen maahan muuttaneelle syötetään valtavasti tietoa, jota voi olla haasteellista omaksua. Vertaisryhmätoiminnan idea on antaa aikaa käsitellyn tiedon hahmottamiseen ja ymmärtämiseen sekä omien kokemusten peilaamiseen muiden ryhmäläisten kokemuksiin. Lähtökohtana on, että samanlaisia asioita kokeneet henkilöt pystyvät parhaiten tukemaan toinen toisiaan ja että ihmiset itse ovat oman elämäntilanteensa parhaita asiantuntijoita. Keskeistä on ihmisten oman aktiivisuuden tukeminen.

Kasvokkain-toiminnan vertaisryhmämallissa pääpaino on keskustelussa, joka tapahtuu ryhmäläisten äidinkielellä. Ryhmässä on siten mahdollista ilmaista ajatuksiaan, huoliaan, ongelmiaan ja ilojaan tietäen, että tulee ymmärretyksi. Omalla äidinkielellään ihminen pystyy myös parhaiten ilmaisemaan tunteitaan.

Ryhmän toimivuuden kannalta on tärkeää, että ryhmä perustuu ryhmäläisten omiin tarpeisiin. Yleisesti ottaen maahanmuuttajien vertaisryhmän tavoitteena on tukea osallistujia ja sitä kautta myös heidän läheisiään kotoutumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan. Jokaiselle ryhmälle määritellään kohderyhmästä käsin tarkempi ta-

voite, joka voi olla esimerkiksi parempi tietoisuus koulutusmahdollisuuksista ja työllistymiseen liittyvistä asioista.

Toiminta on säännöllistä ja ryhmä kokoontuu yleensä kerran viikossa kaksi tuntia kerrallaan. Pakolaisavun vertaisryhmät ovat aina pienryhmiä, ja niihin otetaan neljästä kymmeneen osallistujaa. Tyypillisesti ryhmän kausi kestää neljä kuukautta, mutta mikäli tässä ajassa ei ehditä käsitellä ryhmäläisten tarpeita eikä saavuteta asetettuja tavoitteita, voidaan ryhmää jatkaa kahdesta neljään kauteen.

Ryhmän pieni koko mahdollistaa yhteisöllisyyden, jossa kuitenkin jokainen yksilö voidaan huomioida erikseen. Ryhmäläiset ovat keskenään tasavertaisia, mutta ryhmän ohjaaja on kotoutumisessa aina askeleen edellä ryhmäläisiä. Hän ohjaa ryhmän keskustelua ja osallistuu siihen itse saman kokeneena eli vertaisena. Koulutetun ohjaajan tuella ryhmäläisillä on mahdollisuus keskustella uuteen maahan muuttamiseen liittyvistä tunteista ja kokemuksista positiivisessa ilmapiirissä.

Kasvokkain-toiminnan vertaisryhmissä noudatetaan ohjaajapari-mallia, jossa toinen ohjaaja on kantasuomalainen ja toinen maahanmuuttajataustainen. Suomalaisen ohjaajan myötä ryhmään osallistuva maahanmuuttaja saa yhteyden suomalaiseen elämäntapaan. Eräässä ohjaamassani ryhmässä suomalaisohjaaja oli monelle ryhmäläiselle ensimmäinen läheinen suomalaiskontakti, vaikka he olivat asuneet Suomessa jo pitkään. Maahanmuuttajataustainen ohjaaja puolestaan tuntee ryhmän kulttuurin ja kielen. Parityömalli on todettu hedelmälliseksi yhteistyömuodoksi, jonka avulla mahdollisia ennakkoluuloja tai kulttuurisia väärinkäsityksiä voidaan purkaa tehokkaasti. Pakolaisavussa pidetään tärkeänä, että vertaisohjaajille maksetaan tuntipalkkaa heidän työstään.

Miesryhmät Kasvokkain-toiminnassa

Suomen Pakolaisavussa on järjestetty vertaisryhmiä mm. somalin-, arabian- ja kurdinkielisille miehille Turussa, pääkaupunkiseudulla ja Pirkanmaalla vuodesta 2001. Sen jälkeen kun Kasvokkain-toiminnassa on alettu järjestelmällisesti kehittää miehille omaa ryhmämallia, on käynnistetty ryhmät pashtunkielisille afgaanimiehille sekä kurdimiehille. Suurin osa näihin ryhmiin osallistuneista on ollut perheellisiä, työttömiä miehiä. Joukossa on ollut myös muutamia opiskelijoita, joilla on säännöllisempi arkirytm. Keskeisiä ryhmässä käsiteltäviä teemoja ovat siten olleet koulutus ja työllistyminen. Jatkossa tarkoituksena on syventyä vertaisryhmissä enemmän myös miehen rooleihin aviomiehenä ja isänä.

Kasvokkain-toiminnan miesryhmiin osallistuneiden miesten koti- maissa mies on perinteisesti perheen pää ja pääasiallinen elättäjä. Hänen auktoriteettinsa perheeseen on usein suurempi kuin Suomessa. Ohjaamieni ryhmien miehet ovat tulleet Suomeen pakolaisina ja heidän on ollut vaikea saada työtä, joten he eivät enää ole perheensä pääasiallisia elättäjiä. Suomeen saavuttuaan miesten rooli perheessä on siis muuttunut, kun taas naiset ovat säilyttäneet luontevammin roolinsa kodin asioista vastaavana. Lapset oppivat usein kielen vanhempiaan nopeammin ja heistä tulee siten helposti perheen asioiden hoitajia. Tämän takia miesten aiemmin selkeä roolien maailma on saattanut muuttua sekavaksi ja merkityksettömäksi, mitä voi olla vaikea tunnustaa tai hyväksyä. Mikäli mies ei ole oppinut uudessa maassa tarvittavia tietoja ja taitoja, hän voi kokea voimakkaita riittämättömyyden ja häpeän tunteita, jolloin perheen tasapaino voi vaarantua.

Saapuessaan Suomeen yksilö tai perhe menettää myös entisen sosiaalisen tukiverkostonsa. Uuden kielen oppiminen ja turvallisen tukiverkoston rakentaminen voi olla ylivoimaisen vaikeaa. (Quarab 2010.) Osallistumalla vertaisryhmään miehellä on mahdollisuus luo-

da uutta verkostoa. Kokemukseni mukaan yhdessä tekeminen sekä luottamuksen kasvu vertaisryhmässä aktivoi yksilöä. Ryhmäläisellä syntyy motivaatio vaikuttaa omaan elämäänsä uudessa kotimaassa.

Ajatuksesta vertaisryhmäksi – miesryhmien käynnistäminen

Vertaisryhmien suunnitteluun kannattaa varata riittävästi aikaa. Tämä tarkoittaa useampia suunnittelutapaamisia, joihin tulevat ryhmästä vastaavat järjestävät tahot sekä vertaisohjaajat. Ensimmäiseksi tulee kartoittaa, millaiselle ryhmälle on tarvetta. On hyvä pohtia tarkkaan, miksi perustetaan ryhmä esimerkiksi juuri kurdinkielisille isille tai vaikka nuorille somalimiehille. Kohderyhmää tai ryhmän tavoitetta ei tule asettaa ulkoapäin. Ryhmän tarvetta kartoitettaessa on syytä miettiä esimerkiksi, kuinka paljon kohderyhmään kuuluvia omalla alueella asuu, ja onko alueella jokin ajan-kohtainen ongelma tai ilmiö, jota voisi vertaisryhmässä purkaa.

Parhaat ryhmät syntyvät ryhmäläisten omista tarpeista. Usein maahanmuuttajataustainen ohjaaja tuntee hyvin omaa yhteisöään ja näkee millaiselle ryhmälle voisi olla eniten tarvetta. Esimerkiksi Kasvokkain-toiminnan afgaanimiesten ryhmälle Turussa nähtiin olevan tarvetta, koska Afganistanin ja Suomen välillä on verrattain isot kieli- ja kulttuurierot, ja Afganistanista tulleilla on usein takanaan kovia kokemuksia. Ryhmän käynnistämässä keskeisessä roolissa oli myös Kasvokkain-toiminnan ohjaajakoulutuksen saanut afgaanitaustainen vertaisohjaaja, joka toimi kontaktihenkilönä afgaaniyhteisöön päin ja kertoi heidän tarpeistaan. Nämä seikat rohkaisivat Kasvokkain-toimintaa järjestämään vertaisryhmän juuri afgaanimiehille.

Kun ryhmän tarve on tunnistettu, aloitetaan käytännön asioiden järjestäminen. Aikatauluista kiinnipitäminen ja jämäkkä alullepano ovat ryhmän käynnistämävaiheessa tärkeitä. Usein ryhmätoimin-

nan perustamisesta kiinnostuneilla on paljon hyviä ajatuksia ja tahtoa toiminnan järjestämisessä, mutta ne voivat monesti jäädä vain ajatuksiksi ellei konkreettisista aikatauluista sovita.

Kokoontumistila kannattaa miettiä hyvin tulevan ryhmän kannalta. Jos esimerkiksi miehet asuvat eri puolilla kaupunkia, on hyvä etsiä yhteinen keskipiste esimerkiksi keskustan ja ryhmäläisten asuinalueiden välistä. Joskus nuoret toivovat kokoontumispaikaksi lähiöiden nuorisotaloja. Kannattaa ottaa selvää, onko alueen toimijoilla, esimerkiksi järjestöillä, seuroilla tai seurakunnilla ryhmäkokoontumisiin sopivia ilmaisia tiloja. Ennen ryhmän käynnistämistä ohjaajien tulee suunnitella alustavasti ryhmässä käsiteltävät teemat. Lopulliset teemat ja ryhmän tavoite päätetään silloin, kun on otettu huomioon ryhmäläisten ensimmäisillä tapaamiskerroilla esittämät toiveet.

Maahanmuuttajamiehiä tavoittamassa – ryhmästä tiedottaminen

Ennen tiedotuksen aloittamista tulee ryhmää järjestävän tahon ja ohjaajaparin sopia ryhmän käynnistämisaikasta, ryhmään liittyvistä käytännön järjestelyistä sekä tehtävijaosta.

Ryhmästä laaditaan tiedote, jossa on samalla paperilla tiedot ryhmästä sekä suomeksi että kohderyhmän kielellä. Tiedotteeseen kirjataan ryhmän nimi, ohjaajan ja järjestäjän yhteystiedot, kokoontumisten paikka ja ryhmän tarkoitus. Tiedotetta kannattaa levittää mahdollisimman laajasti. Tämä tarkoittaa sekä tiedottamista useamman kerran samoille tahoille että eri tiedotuskanavien käyttämistä. Kaikkia mahdollisia alueella toimivia tahoja kannattaa hyödyntää ryhmäläisten tavoittamiseksi. Yhdenkin tiedotuskanavan käyttämättä jättäminen saattaa pudottaa yhden tai useamman osallistujan ryhmästä.

Maahanmuuttajataustainen vertaisohjaaja on keskeisessä tehtävässä ryhmästä tiedottamisessa sekä ryhmäläisten tavoittamisessa.

Hänellä on "luonnollinen" yhteys ryhmäläisiin ja tuntemus kohde-ryhmästä. Mitä paremmin verkostoituneita vertaisohjaaja ja hänen taustaorganisaationsa ovat, sitä tehokkaammin ryhmästä pystytään tiedottamaan. Lisäksi kohderyhmään kuuluvia aktiivisia henkilöitä, kuten maahanmuuttajayhdistysten aktiiveja, kannattaa pyytää levittämään sanaa.

On hyvä muistaa, että joidenkin maahanmuuttajien kohdalla suullinen viestintä toimii kirjallista paremmin. Tämä johtuu tottumuksesta ottaa vastaan ja välittää tietoa erityisesti suullisesti. Tämä pätee myös miehiin, ja näin voi olla silloinkin, kun henkilö on korkeasti koulutettu. Esimerkiksi kurdikulttuurissa, jossa itse olen kasvanut, "elävä" ihminen on luonnollisin tiedotusväline. Sama huomattiin myös afgaanimiesten kohdalla. Muuhun tiedotuskanaavaan, esimerkiksi sähköpostiin, voi olla vaikea saada kosketusta, luottaa tai sitä voi olla vaikea ottaa tosissaan. Uudessakin kotimaassa saatetaan muistaa paremmin suullisesti kerrotut asiat.

Missään tapauksessa ei pidä kuitenkaan väheksyä suomalaiselle kulttuurille tavanomaista kirjallista tiedotusmuotoa. Paperille ja sähköiseen muotoon kirjoitettua tiedotetta tarvitaan yhtä lailla ja se toimii erityisesti viranomaisille ja muille suomalaisille toimijoille tiedottamisessa. Tavatessaan asiakkaitaan viranomainen, kuten sosiaalityöntekijä tai työ- ja elinkeinotoimiston työntekijä voi ensin mainita ryhmästä suullisesti ja antaa sitten esitteen mukaan.

Joskus osallistujien tavoittaminen ja ryhmän suunnittelu on pitkäkestoinen ja yhtäaikainen prosessi. Esimerkiksi Kasvokkain-toiminnan afgaaniryhmän kohdalla prosessi kesti useamman kuukauden. Ensimmäinen pidettiin palavereita ohjaajan kanssa. Hän tunnusteli, onko ryhmälle tarvetta kyselemällä afgaaniyhteisöön kuuluvilta perheiltä, olivatko he ryhmästä kiinnostuneita. Asiasta keskusteltiin yhteisön sisällä, ja ohjaaja välitti tiedon Kasvokkain-toiminnan aluetyöh-

tekijälle. Kun ydinryhmä oli vihdoin kasassa ja tavoitteet ryhmälle asetettu, sovittiin ohjaajan kanssa ryhmän kokoontumiset ja alustavat teemat. Tätä seurasi ryhmästä tiedottaminen "virallisesti" sekä ryhmän alustavasti kartoitetulle ydinryhmälle että muille mahdollisille afgaaniosallistujille.

Mitä tehdä miesryhmässä – kokemuksia teemoista ja menetelmistä

Miesten vertaisryhmissä on paljon samoja elementtejä kuin miessakin maahanmuuttajille suunnatuissa ryhmissä. Luottamuksellista vuorovaikutusta luodaan istumalla piirissä, ohjatulla keskustelulla sekä toiminnallisilla harjoituksilla. Kokemusten vaihtamisen ja mukavan yhdessäolon lisäksi vertaisryhmissä käsitellään ryhmäläisiä kiinnostavia aiheita, kuten vanhemmuutta ja kasvatusa, kulttuuria, työttömyyttä ja työllistymistä sekä opiskelua ja koulutusta. Samat teemat sopivat sekä miehille että naisille. Mikä siis tekee tarpeelliseksi miesten keskinäisen kokoontumisen?

Kokemukseni mukaan miehet puhuvat ryhmissä avoimemmin, kun paikalla ei ole naisia. Myös monet tunnetason asiat miehet haluaivat mielellään jakaa miesten kanssa. Siten on tarpeellista, että myös ohjaajat ovat miehiä.

Toisille vertaisryhmämalli sopii paremmin kuin toisille. Toisinaan ryhmiin tulee miehiä, joille vertaistoiminta ei heidän mielestään olekaan heille itselleen tarpeen. Vertaisryhmään saapuva ei aina tiedä, mistä ryhmässä on kyse. Mikäli mies ei koe ryhmää omakseen, hänet pyritään ohjaamaan muihin toimintoihin, jotka ovat tarkoituksenmukaisempia kyseiselle henkilölle, esimerkiksi virike- tai harrastusryhmiin. Vertaisryhmätoiminta perustuu aina vapaaehtoisuuteen.

Ohjaamissani vertaisryhmissä olen huomannut, että osallistuessaan vertaisryhmään maahanmuuttajamiehillä on usein muita kohderyh-

miä enemmän, ja myös suurempia, odotuksia elämänsä muutosprosessin suhteen. Hieman kärjistäen voisi sanoa, että siinä missä naisryhmiin saatetaan paeta neljän seinän sisällä syntynyttä yksinäisyyttä, miehet tulevat ryhmiin saadakseen aikaan konkreettisia tuloksia omassa elämässään: kehittämään työnhakuvalmiuksia tai oppimaan opiskelupaikan hakuprosesseja. Keskeistä on halu pysyä huolehtimaan omasta perheestä. Silloinkin kun ryhmässä käsiteltävä aihe on ollut lapsen kannustaminen ja tukeminen, miehiä on kalvanut ensisijaisesti oma työttömyys. ”Miten voisinkin huolehtia omasta lapsestani hyvin, kun itse olen työtön?” on suora sitaatti erään isän suusta.

Nuorten miesten osalta tärkeimpiä aiheita ovat puolestaan olleet oma henkilökohtainen elämä, arki, kehittyminen uudessa maassa, henkinen hyvinvointi sekä kulttuuri. Koska ryhmäläisten keskeisimmät tarpeet ovat liittyneet oman paikan löytämiseen yhteiskunnassa sekä byrokratian viidakosta selviytymiseen, on asiantuntijoiden vierailut koettu hyödyllisiksi. Miehet ovat olleet tyytyväisiä mm. työvoimaneuvojan vierailuun ryhmässä. Vierailijoiden antaman uuden tiedon ansiosta miehet ovat kokeneet ryhmän tärkeäksi. Jotkut miehistä tulevat kuitenkin ryhmään nimenomaan keskustelun takia. He viihtyvät ryhmässä ilmaisemalla itseään ja kuulemalla muiden ajatuksia ja kokemuksia.

Monesti oletetaan, että miehet eivät halua osallistua toiminnallisiin harjoituksiin, eikä harjoituksia siksi edes kokeilla. On tunnus-tettava, että oletin itsekini niin ohjaajana ja toiminnan järjestäjänä. Onneksi kokeilin kuitenkin harjoituksia, koska ennakkoluuloni karisivat. Harjoitukset toimivat myös miesten kanssa, varsinkin kun kyseessä olivat nuoremmat miehet.

Kokeilimme onnistuneesti esimerkiksi korttien käyttöä keskustelun tukena. Tässä menetelmässä ohjaaja asettaa pöydälle eriväri-

siä kartonkikortteja ja pyytää ryhmäläisiä vastaamaan kysymykseen valitsemalla värikortin. Jokainen ryhmäläinen kertoo vuorollaan, miksi on valinnut kyseisen värin. Menetelmää voi soveltaa monenlaisiin keskusteluihin. Kysymyksenä voi olla esimerkiksi, miltä ryhmään tuleminen tuntuu, miltä työttömyys tuntuu tai mitä mieltä osallistujat on edellisen viikon tutustumiskäynnistä. Ryhmäläinen voi kertoa esimerkiksi valinneensa mustan kortin, koska työttömyys herättää toivottomuuden tunteita. Koska jokainen ryhmäläinen kertoo ajatuksistaan vuorollaan piirissä, jokainen myös osallistuu varmasti keskusteluun. Kädessä oleva kortti helpottaa vaikeista asioista ja tunteista puhumista. Puhuja puhuu ikään kuin kortista, ei omista tunteistaan. Harjoitusta varten ohjaaja voi myös piirtää parikymmentä erilaista kasvonilmekorttia, joista ryhmäläiset valitsevat tunnettaan vastaavan.

Toisessa toimivaksi koetussa harjoituksessa pohdittiin omaa ajankäyttöä. Siinä ohjaaja jakaa jokaiselle miehelle paperin. Ryhmäläiset piirtävät ison ympyrän, joka jaetaan sektoreihin oman ajankäytön (harrastukset, opiskelu, työ, ystävät, perhe) mukaan, joko yksin tai pareittain keskustellen. Lopuksi harjoitus puretaan ryhmässä vuorotellen. Jokaisesta kuviosta keskustellaan: jaetaan kokemuksia ja ajatuksia ajan hyödyllisyydestä ja ajankäyttöön mahdollisesti liittyvistä haasteista ja ongelmista.⁷

Kokemukset ohjaamistani ryhmistä ovat erilaisia. Esimerkiksi afgaaniryhmässä ryhmädynamiikka oli toimiva ja tasapainoinen, kun taas kurdiryhmässä ryhmän osallistujien keskinäinen tuttavuus ainakin osittain esti asioiden käsittelemistä täysin vapaasti ja henkilökohtaisella tasolla. Myös itselläni vertaisohjaajana oli vaikeuk-

⁷ Lisää toiminnallisia harjoituksia Pakolaisavun julkaisemasta oppaasta Vertaisryhmätoiminnan opas maahanmuuttajatyöhön. http://www.pakolaisapu.fi/tietopankki/pakolaisavun_julkaisut/kirjat_oppaat/

sia pitää ohjaajarooliani erillään maanmiehen ja tuttavan roolista. Tästä johtuen vertaisryhmän tarkoitusta ei aivan pystytty toteuttamaan, vaikka keskustelua riittikin. Ryhmissä oli kuitenkin myös eräs toinen tärkeäksi osoittautunut ero: afgaaniryhmässä käytettiin ohjaajaparimallia, kun kurdiryhmässä oli vain omakielinen ohjaaja. Afgaaniryhmässä samanikäisen suomalaisohjaajan läsnäolo toi ryhmään äidinkielisyydestään ja tuttavallisuudestaan huolimatta ”virallisen” ryhmän tuntua, minkä takia se otettiin vakavasti.

Afgaaniryhmässä ryhmädynamiikka vahvistui ja huipentui leiriin, joka päätti ensimmäisen ryhmäkauden. Leiri toteutettiin yhteistyössä Turun NMKY:n kanssa ja sen tarkoituksena oli tarjota ryhmäläisille kokemus suomalaisesta rentouttavasta viikonlopusta luonnon helmassa, kaukana kaupungin hälinästä. Leirillä ryhmäläisten ajan mittaan vahvistunut keskinäinen luottamus näkyi selvästi. Ryhmäläiset keksivät itselleen tekemistä, juttelivat, pelasivat krikettiä ja samoilivat ympäri leirialuetta suomalaista luontoa katsellen. Kalastusta ja loimulohiaterian nauttimista seurasi islamilainen rukoushetki. Leirin päätteeksi käydyssä keskustelussa eräs ryhmäläinen kertoi leirin olleen hänen paras kokemuksensa Suomessa.

Lopuksi

Yleinen ajatus siitä, ettei miehillä ole tapana keskustella, on valitettavan usein itseään toteuttava ennuste. Maahanmuuttajamiesten vertaisryhmien järjestämiselle ei koeta olevan tarvetta, vaan miehille järjestetään mieluummin esimerkiksi erilaisia urheiluryhmiä. Kuinka ollakaan: miehet eivät keskustele, koska heille ei ole luotu keskusteluun kannustavaa tilaa.

On totta, että miesryhmän perustaminen voi olla haastavampi ja pidempi prosessi kuin naisryhmän aloittaminen. Kokemukseni Pakolaisavun ryhmissä kuitenkin osoittavat, että miesryhmille on tarvetta. Kyseessä on matalan kynnyksen toiminta, eikä osallistujan

tarvitse täytellä pääsylimakkeita tai jonotella kuten esimerkiksi kielikursseille. Tuki on saatavilla juuri silloin, kun maahanmuuttajamies sitä tarvitsee. Lisäksi ryhmään tuleminen on helppoa ja sen toiminta lähtee ryhmäläisten omista tarpeista. Jos maahanmuuttajamies löytää omia tarpeitaan ja kiinnostuksensa kohteita vastaavan ryhmän, saa hän ryhmästä myös voimaa ja motivaatiota sekä tunteen oman elämän hallittavuudesta.

Lähteet

- › **Quarab, Belaid Sami** (2010). *Muslimimiehet Suomessa: uudessa maassa kukaan ei ymmärrä minua yhtä hyvin kuin maanmieheni*. Opinnäytetyö, sosiaalialan koulutusohjelma. Diak, Etelä-Helsinki.

Hyödyllistä materiaalia

- › **Kärki Elina, Sharifi Yasmin & Öhman Petri** (toim.) (2008). *Vertaisryhmätoiminnan opas maahanmuuttajatyöhön*. Suomen Pakolaisapu. http://www.pakolaisapu.fi/tietopankki/pakolaisavun_julkaisut/kirjat_oppaat/

Mieskotoutumista

Kokemuksia maahanmuuttaja- ja syntysuomalaismiesten yhteistoiminnasta

Heikki Kerkkänen ja Antti Kaski

Heikki Kerkkänen ja Antti Kaski jakavat kokemuksiaan maahanmuuttajamiesten tukihenkilötyöstä, harrastustoiminnasta ja oppimisryhmien järjestämisestä. Puheenvuorossa korostetaan kaksisuuntaisuuden tärkeyttä: kaikkien toimintamuotojen ydin on syntysuomalaisten miesten ja maahanmuuttajamiesten kohtaaminen. Antti Kaski työskentelee suunnittelijana ja Heikki Kerkkänen projektityöntekijänä Miessakit ry:n Vieraasta Veljeksi -toiminnassa.

Miessakit ry:n Vieraasta Veljeksi -toiminnassa lähtökohdiltaan hyvin eritaustaiset miehet tekevät yhdessä erilaisia asioita arkeaan jakaen. Toiminnan ytimessä on ajatus, ettemme tee töitä ainoastaan maahanmuuttajamiesten hyväksi, vaan otamme kaksisuuntaisen kotoutumisen ihanteen todesta ja teemme siitä konkretiaa. Tarkoitus on auttaa maahanmuuttajia kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan ja samalla auttaa syntysuomalaisia kotoutumaan muuttuneeseen yhteiskuntaamme. Niinpä jokaisessa toimintamuodossamme – tukihenkilötoiminnassa, oppimisryhmissä, harrastetoiminnassa ja vaikuttamistyössä – pyrimme työskentelemään myös syntyperäis-

ten suomalaismiesten kanssa ja heidän hyväkseen. Samalla toiminta levittää tuntemusta maahanmuuttajamiehen asemasta ja arjen haasteista ja ehkäisee jännitteitä erilaisten miesmaailmojen välillä.

Vieraassa Veljessä toiminnan järjestäjät ja osallistujat ovat vertaisia vähintään siinä, että molemmat ovat lähes aina miehiä. Yhteinen sukupuoli ei ehkä vielä tee ryhmistämme vertaisryhmiä siinä mielessä, miten käsite yleensä ymmärretään, mutta myös tällainen sukupuoliin perustuva vertaisuus tarjoaa kokemustemme mukaan innostavia mahdollisuuksia kotouttamistyössä. Vertaisuus ei Vieraasta Veljeksi -toiminnassa vaadi aina ryhmää: vertaisuus on olemassa piirre myös kahden ihmisen välisessä tukihenkilösuhteessa.

Toimintamme käynnistyi RAY:n tukemana vuonna 2007. Se oli kolme ensimmäistä vuotta yhden miehen nyrkkipajaprojekti, sittemmin kahden.

Suomenkieliset oppimisryhmät miehille

Vieraasta Veljeksi -toiminnan oppimisryhmät kokoontuvat kerran viikossa kahden tunnin tapaamisiin. Oppimisryhmissä maahanmuuttajamiehet pääsevät harjoittelemaan suomen kielen käyttämistä ja arkitaitoja. Lisäksi ryhmät vierailevat eri kohteissa. Syntysuomalaisten kanssa tapahtuvan kielenharjoittelun avulla miehet myös omaksuvat sellaista käytännöllistä tietoa, joka helpottaa kunnollista asettumista niin asuinalueille, työmarkkinoille, vapaa-ajan toiminnan piiriin kuin muillekin yhteiskunnan osa-alueille. Kantasuomalaiset keskustelukumppanit tuntevat maan kirjoittamat säännöt, opiskelu- ja työelämän realiteetit sekä vapaa-ajan mahdollisuudet. He ovat siten hyvä resurssi myös hiljaisen tiedon välittämisessä.

Ryhmät tarjoavat virkistystä, mielekästä kokemusten jakamista ja yhteistä tekemistä usein raskaankin arjen keskelle. Ryhmä on

eräänlainen keidas tai olohuone, jossa voi välillä levähtää ja kerätä voimia. Sen jälkeen oma arki on mielekkäämpää. Asunnottomuus, pitkä perheenyhdistämisprosessi ja huoli kaukana elävistä omaisista, yksinäisyys, kielivaikeudet ja työnsaantivaikeudet ovat monen maahanmuuttajamiehen arkea. Kielitaitoon ja yksinäisyyteen voidaan ryhmissä vaikuttaa suoraan, mutta perheenyhdistämisprosessiin, asunnottomuuteen tai työttömyyteen ei. Tämä on myös hyvin tärkeää kertoa, ettei ryhmäläisten mielikuva toiminnasta ja tarkoituksesta tule epärealistiseksi.

Suomea äidinkielenään puhuville miehille oppimisryhmät ovat matalan kynnyksen väylä tutustua maahanmuuttajataustaisiin ihmisiin, jos omia kontakteja ei entuudestaan ole. Ryhmissä myös opitaan selkokielistä ilmaisua, jonka taitaminen on hyödyllistä kaikille asiakastyötä tekeville – myös niille, joiden asiakkaat eivät ole maahanmuuttajataustaisia. Samalla ymmärrys maahanmuuttajamiehen asemasta sekä kotoutumisen ja osallistumisen haasteista kasvaa.

Oppimisryhmiä on kahdenlaisia: pitkittäisryhmiä ja lyhyempiä ryhmiä. Pitkittäisryhmät rahoitetaan 1000 euron toimintabudjetilla, joka käytetään ryhmän toimintakuluihin, kuten materiaalihankintoihin, tilankäyttökuluihin ja vierailuihin. Pitkittäisryhmät kokoontuvat yhteensä 32 kertaa vuodessa. Ne ovat avoimia matalan kynnyksen ryhmiä, jotka toimivat non-stop-periaatteella: ryhmäläinen voi osallistua pari kertaa tai säännöllisesti, oman aikataulunsa mukaan. Parhaiten pitkittäisryhmät toimivat paikoissa, joissa on muuta toimintaa, esimerkiksi kotouttamiskoulutusta ja kielikursseja. Esimerkiksi Satakieliset-ryhmämme toimii Vantaan yhteis palvelupiste Silkinportissa. Pitkittäisryhmän ohjaajat eivät saa ohjaamisesta palkkiota, vaan ohjaajan sitoutuminen ryhmään perustuu ryhmänohjaamisesta saatavaan konkreettiseen opinto- tai työkokemukseen.

Lyhyemmän ryhmän ohjaaja saa ryhmänohjaamisesta ohjaajapalkkion. Ryhmän ohjelma ja kokoontumisaikataulu suunnitellaan etukäteen tarkasti, ja ryhmään myös ilmoitaudutaan ennakkoon. Lyhyt ryhmä ei vaadi ohjaajalta yhtä pitkäaikaista sitoutumista kuin pitkä ryhmä, vaan ohjelma on kurssimuotoisempi.

Jotta oppimisryhmä toimii, se tarvitsee lähestulkoon aina hyvin sekä suomea että muita kieliä osaavan, maahanmuuttajataustaisen, yhteisöjä tuntevan vertaisohjaajan, joka toimii myös epävirallisena ”kulttuuritulkkina”. Suositeltavaa on, että ryhmää ohjaa ohjaajapari, joista toinen on omakielinen ja toinen syntysuomalainen. Näin on sekä pitkissä että lyhyissä ryhmissä. Vain näin turvataan kielimuurin madaltuminen, oikea kontakti eri yhteisöihin ja luottamuksen syntyminen ryhmäläisissä.

Maahanmuuttajataustaiset miehet saadaan ohjaajiksi ja ryhmäläisiksi ennen kaikkea järjestöyhteistyön avulla. Vieraasta Veljeksi-toiminnan ryhmissä korvaamaton apu on ollut esimerkiksi somalialaistaustainen SEMO ry:n aktiivi. Hän on oman motivaationsa, tunnettuutensa ja yhteisen kielen ansiosta pystynyt vakuuttamaan somaliyhteisön jäseniä ryhmätoiminnan hyödyllisyydestä.

Suomalaiset ryhmiin osallistujat ovat usein yksittäisiä motivoituneita, osaavia ja maahanmuuttajatoiminnasta kiinnostuneita henkilöitä. Esimerkiksi mediajulkisuus usein poikii yhteydenoton, jonka seurauksena suomalaismies päätyy ryhmään. Näiden henkilöiden varaan ei kokonaista toimintamallia kuitenkaan voi rakentaa. Syksyllä 2010 Vieraasta Veljeksi aloitti järjestelmällisen oppilaitosyhteistyön oppimisryhmätoiminnassa. Harjoittelijat ja oppisopimuskoulutuksessa olevat tuovat ryhmiin kaivattua pitkäaikaisosallistumista syntysuomalaispuolelta. Opintokokonaisuuksiaan suorittavat henkilöt saavat ryhmissä työskentelystä konkreettista hyötyä itselleen: opintopisteitä tutkintoon. Samalla he saavat konkreettista tuntu-

maa siihen, mitä eritaustaisten ihmisten kohtaaminen työelämässä voi oikeasti tarkoittaa. On käynyt niinkin, että kerran harjoittelua suorittanut siirtyi myöhemmin vapaaehtoiseksi.

Kun alkuvakuuttelu on tehty, täytyy varsinaisen toiminnan kuitenkin lunastaa lupauksensa ja olla realistista. Useimmat maahanmuuttajamiehet kaipaavat ennen kaikkea käytännöllisiä arjen keskusteluharjoituksia ja tietoja esimerkiksi siitä miten kaupassa, liikenteessä ja muissa arjen tilanteissa pitää toimia. Partisiipin preenssiin ehtii tutustua muuallakin. Kielioopin taitaminen on tärkeää, mutta kielen harjoittelu ei tapahdu ryhmissä kielioopin ehdoilla. Kieliooppia kuitenkin kerrataan pieninä ja omaan arkeen sovellettavina annoksina. Esimerkiksi Internetistä löytyvät Leena Silfverbergin tekemät perusharjoitukset⁸ ovat olleet miesten mielestä mielekkäitä. Tämän syvällisemmin ei kieliooppia käsitellä. Sen sijaan kieltä on harjoiteltu muun muassa erilaisilla arjen tilanteita simuloivilla draamaharjoituksilla. Keskustelun virikkeenä on käytetty myös selkouutisia.

Maahanmuuttajataustaisten miesten saaminen ryhmiin ei ole ollut vaikeaa – he ovat kokemustemme mukaan hyvin sitoutuneita. Varsin monet ovat tyytyväisiä mahdollisuuteen oppia kieltä ja itseä kiinnostavia, yhteiskunnallisiakin asioita. Osallistujat voivat kokea ryhmään osallistumisen edistävän esimerkiksi työpaikan saamista tai yleisen toimintavarmuuden saavuttamista arjessa luovimiseen. Oma työnsä onkin odotusten saattaminen kohtuulliselle tasolle, etenkin vasta maahan muuttaneiden alkuinnostusvaihetta elävien kohdalla. Monella suuret odotukset voivat johtaa yliyrittämiseen sekä lopulta uupumukseen ja pettymiseen. Realiteettien tiedostaminen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa vähentää väsymisen ja pettymisen riskiä.

⁸ Perusharjoitukset ovat sivulla <http://www.helsinki.fi/hum/skl/ihmiset/silfverberg/peruskurssi/etusivu.htm>

Syntysuomalaisille miehille ryhmiin osallistumisen syyt ovat erilaisia. Muutamia miehiä motivoivat oman tuttavapiirin laajentamismahdollisuus sekä halu auttaa. Heillä ei kuitenkaan ole samanlaisia akuuttia tiedontarvetta kuin maahan tulleilla. Syntysuomalaisten kynnys aloittaa ryhmässä käyminen onkin korkeammalla kuin maahanmuuttajamiehillä. Vapaaehtoistoimintaan osallistutaan vain, mikäli se on riittävän mielekästä oman vapaa-ajankäytön kannalta. Toiminnan pitää olla mukavaa ja motivoivaa, eikä se saa muuttua työksi. Onnistumisen kokemukset ja positiivinen palaute innostavat. Kommunikaatio-ongelmien ja ristiriitojen ilmaantuminen – mitä tapahtuu aina ja kaikkialla – taas vähentää usein halukkuutta jatkaa. Pitkäaikaisempi sitoutuminen on aina haaste vapaaehtoistyössä, eikä maahanmuuttajatyö ole poikkeus.

Harrastustoiminta – jalkapalloa ja leireilyä

On hyvä aika ajoin pysähtyä miettimään, kuinka yleispätevä on lähes kliseeksi kivetynyt huomio siitä, että miehet saadaan mukaan vapaaehtoistoihin ja ryhmätoimintaan vain mikäli tekeminen on riittävän toiminnallista. Näin kenties usein onkin, muttei läheskään aina. Lisäksi liika konsensus kätkee riskejä: Vieraassa Veljessäkin tiedämme, että on verrattain helppoa perustaa jalkapallojoukkue ja saada rinkiin niin maahanmuuttajia kuin umpisuomalaisiakin, mutta kotoutumisen tehokkuutta ja syvyyttä se ei automaattisesti kohenna. Yleisenä vaarana helpposyntyisten toimintaryhmien kohdalla on se, että rima asetetaan mahdollisimman matalalle ja sitten unohdetaan se sinne. Lopuksi hurrataan kotoutumista tapahtuneen.

Hankkeessamme on toiminut monietninen futsaljoukkue vuodesta 2008 alkaen. Alkuperäisenä toimintaideana oli koota yhteen umpisuomalais- ja maahanmuuttajamiehiä ja vähentämällä asteittain taloudellista tukea ja järjestelyapua saada aikaan ryhmän muuntuminen vähitellen itsenäiseksi peliporukaksi, joka toimii muuten-

kin kuin normaali kaverijoukko. Tällaisen vähittäisen vetäytymisen perimmäisenä tarkoituksena on luoda maahanmuuttajien ja umpisuomalaisten välille enemmän pakottoman oloista kanssakäymistä ja siten rihmastoida maahanmuuttajat syvemmin yhteiskuntaamme. Mallin mukaan onkin edetty ja tällä hetkellä toiminta on hankkeelle hyvin edullista. Kokemus on kuitenkin opettanut tunnistamaan tiettyjä ongelmakohtia.

Ensinnäkin olisi hyvä alusta alkaen panostaa siihen, että pelaajilla on ymmärrys ryhmän toimintaideasta ja järjestäjän taustasta ja motiiveista. Koska joukkueet muodostuvat ja kasvavat ajan myötä pääosin kaverinkaveri-ketjuista, tämä on hankalampaa, kuin miltä kuulostaa ja vaatii toistuvaa työstämistä. Toisaalta, koska tavoitteena on ajan myötä saattaa ryhmä omapäiseksi normaaliksi joukkueeksi, täytyy myös huolehtia, ettei toiminta tunnu liian järjestetyltäkään. Toiseksi, jos toiminta vaikuttaa vain mukavalta ja edulliselta harrastukselta, jota joku taho järjestää, on vaikeaa nostattaa ryhmästä puuhamiehiä viemään toimintaa seuraavalle, itsenäiselle tasolle – moni kun helposti ajattelee, että toiminta pyörii jo mallikkaasti. Ryhmän kättilönä toimivan järjestäjätahon on väläytettävä saksia jo ponnistusvaiheessa.

Kolmanneksi, koska ryhmä on sidoksissa sekä toimintatarkoitukseen että rahoittajaan, järjestäjän on osattava hallitusti myös lisätä demokratiaa sitä mukaa kun vetäytyminen edistyy ja ryhmä voimaantuu. Tätä kirjoitettaessa joukkuetta ollaankin lopullisesti irrottamassa Vieraan Veljen manageroinnista, ja se on järjestäytymässä demokraattisesti. Neljänneksi, on osattava sukkuloida eri etnisyyksien välillä ja työskenneltävä rakentavasti etnistä leiriytymistä vastaan. Normaaliahan on, että tiettyä ryhmää on enemmän kuin jotakuta toista. Ryhmään syntyy helposti kuppikuntia kielten tai sosiaalisten suhteiden perusteella, mikä saattaa vieraannuttaa ja harrmittaa vähemmistöön jääviä. Tähän auttaa suora puhe asiasta. On

myös hyvä, että joukkue kommunikoi yhdellä kielellä niin kentällä kuin sen ulkopuolellakin – mielellään tietenkin suomeksi.

Viidenneksi, kannattaa luoda selvät säännöt osallistumisesta, joukkueeseen kuulumisesta, osallistujamäärästä sekä maksuista ja niiden suhteista edellä mainittuihin. Käytännössä on valmistauduttava käymään jatkuvaa pohdintaa ja neuvottelua pelaajaringin koosta, sillä liian vähäinen tai liian runsas osallistuminen turhauttaa useimpia. Kuudenneksi, tiedottaminen ryhmäläisille sähköpostitse ja muutoin vaatii puuhamieheltä aikaa. Tiedottaminen on tehtävä usein ainakin kahdella kielellä.

Seitsemänneksi, vaikka toiminta on periaatteessa suunnattu kenelle tahansa maahanmuuttajalle tai umpisuomalaiselle, käytännössä joutuu silti pätkäilemään, kuinka sovittaa yhteen esimerkiksi maksukyvyiltään erilaiset ihmiset. Ryhmässämme on niin Nokian insinöörejä, opiskelijoita ja pizzeriatyöläisiä kuin työttömiäkin. Aluksi, kun toimintaa järjestävä taho maksaa suurimman osan kuluista, ongelmat eivät vielä näy. Mutta kun järjestävän tahon vetäytyminen edistyy, talven treenivuorot pitäisi maksaa ja henkilökohtaisia panoksia korotetaan, asiat monimutkaistuvat. On käytännössä lähes mahdotonta sopia kulujen jakamisesta osallistujien kesken niin, että se huomioisi tasapuolisesti osallistujien erilaiset maksukyvyt ja että kaikki kokisivat jaon reiluksi. Jos kulujen jaossa ei oteta huomioon osallistujien erilaisia maksukykyjä, käy helposti niin, että vähävaraisimmat vähitellen vetäytyvät. Jopa totuttu jako ”normaalihin” ja ”opiskelijoihin tai työttömiin” ei aina ole vailla haasteita maassa, jossa tuloerot koko ajan kasvavat. Meidänkin ryhmässämme on käynyt niin, että maksukyvyiltään heikommat ovat maksujen kohoamisen myötä joukkueessa harventuneet. Valitettavasti tähän ei ole löytynyt ratkaisua, järjestäjän resurssit kun ovat pienet ja hallimaksut suuret.

Jalkapalloa tai futsalia kannattaa silti käyttää jatkossakin kotouttamisen välineenä, koska matalan kynnyksen toimintana se kuitenkin tarjoaa oivan jäänmurtoväylän maahanmuuttaja- ja umpisuomalaismiesten kohtaamisille. Jalkapallo on lähes universaali kieli, joka herkistää miehen kuin miehen ja saattaa hänet uusien ystävyksien äärelle. Vaikka futsal- ja jalkapallotoiminnassa on kerrottu oppimisryhmistä, ei harrastusryhmistä kuitenkaan ole liikuttu oppimisryhmiin. Tukihenkilötoiminnan kohdalla liikkuvuutta on tapahtunut. Tämä onkin pohdinnan paikka: ihmiset sitoutuvat meidän toiminnassamme vain tiettytyypisiin toimintoihin, joihin ovat sopivalla tavalla orientoituneet ennakkoon.

Jalkapalloilun lisäksi Vieraasta Veljeksi on järjestänyt myös leiritointia eri yhteistyökumppanien kanssa. Olemme järjestäneet esimerkiksi monietnisen isä-poika-leirin ja somalimpien viikonloppuleirin. Kokemukset ovat olleet antoisia. Erityisen hedelmällinen ja arvokas miestyön muoto on kokemustemme mukaan Kansainvälisen Vapaaehtoistyön ry:n (KVT) vuoden 2010 alussa käynnistynyt, piskuisella Ulkoministeriön projektiavustuksella pyörivä Maailmantalkoot-hanke, jonka kumppanina toimiessamme olemme olleet mukana innostamassa vastaanottokeskuksissa asuvia miehiä kansainvälisille työleireille ympäri Suomea. Leirikohteena on aina jokin yleishyödyllinen voitto tavoittelematon taho, joka tarvitsee muutaman viikon talkootyövoimaa vaikkapa maalaamaan kyläyhdistyksen taloa, kunnostamaan laivaa, tekemään maatilatöitä tai auttamaan mielenterveyskuntoutujien tukityössä.

Leirille osallistuu vapaaehtoisia ympäri maailmaa. Mielekkään työntöön ohella tärkeää on vuoropuhelun rakentaminen leiriläisten ja leiripaikkakunnan asukkaiden välille. Vastaanottokeskusten odottamisesta ja tekemisen puutteesta kärsivät miehet ovat kokemustemme mukaan olleet hyvillään mahdollisuudesta tehdä konkreettista työtä. Saamamme palautteen mukaan kokemus on ollut

todella voimauttava ja samalla irtiotto keskustusten karusta arjesta ja usein unilääkkeiden voimin nukutuista öistä. Osallistujat kertovat hermojen levänneen ja unen maistuneen fyysisen työn päälle. Samalla turvapaikanhakijan tai pakolaisen arjen todellisuus on tullut sekä muille osanottajille että isäntätaholle ymmärrettävämmäksi, kontakteja on syntynyt ja osallistujien verkostot ovat laajentuneet.

Tukihenkilötyö

Arvokkaita kohtaamisia tapahtuu myös tukihenkilötoiminnassa, jossa ryhmän muodostaa kaksi ihmistä. Alkuvuodesta 2009 aloitimme tukihenkilötyön yhteistyössä Helsingin Diakonissalaitoksen alaisen Kidutettujen kuntoutuskeskuksen kanssa. Koulutimme syntysuomalaisia toimimaan maallikotukihenkilöinä kuntoutuskeskuksen miesasiakkaille. Äkkiä ajatellen voisi tuntua, että vertaisuus on mahdollisimman kaukana tilanteesta, jossa hyvinvointivaltion turvassa varttunut mies kohtaa särkyneestä maailmasta tulevan ihmisen ja helposti haavoittuvan mielen. Kuitenkin juuri tällaisissa kohtaamisissa miesvertaisuus voi ilmetä aidosti. Vaikka kielivaikeuksia on paljon ja välillä kommunikaatiota mutkistavat yksilölliset ja kulttuuriset erityispiirteet, yhdistävä mieheys on suhteellisen pysyvä poiju, johon moni tukihenkilötoiminnassa mukana oleva maahanmuuttajamies mieluusti kiinnittyy seilattuaan suomalaisen palvelujärjestelmän naisvaltaisilla aallokoilla.

Iso osa pakolaisista ja turvapaikanhakijoista on traumatisoituneita, kidutetut usein vaikeastikin.⁹ Heitä kuormittavat yhtäältä lähtömaan hätä ja läheisten kohtalo, toisaalta uusi ja erilainen yhteiskunta sekä oman aseman epämääräisyys uudessa maassa.

⁹ Ks. esim. Selvitys kidutettujen ja vaikeasti traumatisoituneiden turvapaikanhakija- ja pakolaislasten ja -nuorten määrästä sekä heidän psykiatristen palvelujen tarpeestaan.
http://www.hdl.fi/images/stories/liitteet/101459_HDL-raportti_LR.pdf

Traumatisoituneen miehen stressiä lisää usein se, että on joutunut avunhakijaksi toimintaympäristöön, joka poikkeaa suuresti totutusta. Kun ongelmat vielä tuntuvat usein arkaluontoisilta eikä luontevia mahdollisuuksia tutustua suomalaisiin miehiin ole liiaksi, olemme huomanneet, että tarvetta miestenkeskiselle luottamukselliselle tukityölle on paljon. Iloksemme Helsingin kaupunki vakuuttui siinä määrin tukihenkilötyöstämme, että syksyllä 2010 laajensimme tukihenkilötoimintaa sosiaaliviraston maahanmuuttoyksikön asiakaskunnan hyväksi. Vuonna 2011 murtaudumme jo Helsingin rajojen ulkopuolellekin.

Vieraan Veljen toiminnassa tuettava ja tukija ovat lenkkeilleet ja sauvakävelleet, istuneet kahvilla ja baareissa, käyneet teattereissa, elokuvissa, näyttelyissä ja kuntosaleilla, istuneet jääkiekko-otteluissa ja puistonpenkeillä – tehneet siis tavallisia asioita ja puhuneet tavallisesti. Joskus puheenaiheet vakavoituvat syvällisiksi, mutta tukijan ei ole tarkoitus olla maallikkoterapeutti, vaan miesvertainen kulttuuritulkki, arkinen tuki ja suora kontakti kantasuomalaisiin miehiin.

Kun aloittelimme tukihenkilötoimintaa ja haimme ensimmäisiä koulutettavia, meillä oli jo kokemuksia siitä, kuinka työstä on innostaa suomalaisia miehiä mukaan vapaaehtoisiksi oppimisryhmiimme. Pelkäsimme, että vielä enemmän henkilökohtaista heittäytymistä ja sitoutumista vaativa tukihenkilöys ei olisi ainakaan houkuttelevampaa. Pelko oli turha: tukihenkilöiden koulutuspaikat vietiin käsistä. Koulutukseen osallistuneet kertoivat kokevansa asian tärkeäksi ja mielenkiintoiseksi. Voi olla, että kidutus ja sen vaikutukset ovat aiheena niin todellisia, vakavia ja sieluunkäyppiä, että niiden parissa työskentely on helppo mieltää tärkeäksi. Myös maahanmuuttoyksikön asiakkaiden vapaaehtoisille tukihenkilöille toteutetussa koulutuksessa painotettiin kidutus- ja traumatisaatio-temaa, koska myös sen asiakaskunta kamppailee näiden asioiden

parissa. Lisäksi traumatisoituneen, kärsimysten tai sodan läpi kulkeneen ihmisen kohtaamisen opettelusta on hyötyä myös kevyemmissä ihmiskohtauksissa.

Itse toiminta etenee siten, että maahanmuuttoyksikön ja Kidutettujen kuntoutuskeskuksen työntekijät etsivät asiakkaistaan potentiaalisia tuettavia ja kertovat heille toiminnasta ja sen hyödyistä. Jos asiakas innostuu, etsitään Vieraasta Veljeksi -toiminnan ylläpitämästä tukihenkilöpankista profiililtaan sopiva ja tukihenkilökoulutuksen käynyt tukija, ja järjestetään tuettavan ja tukijan välinen tapaaminen. Mikäli miehet lämpenevät tukisuhteelle, se solmitaan vuodeksi. Tänä aikana Vieraasta Veljeksi pienimuotoisesti kustantaa tukisuhdemenoja. Tukihenkilöt osallistuvat neljästi toimintavuoden aikana hankkeen järjestämiin Kvartaaleihin, eli työhohjausta, lisäpätevyitymistä sekä keskustelua tarjoaviin yhteistapaamiin. Tukihenkilökoulutuksen käyneet käyvät silloin tällöin myös oppimisryhmissä.

Aina tietenkään tukihenkilösuhteet eivät toimi. Haasteita voi ilmetä keskinäisessä kommunikaatiossa, henkilökemiassa, muuttuvissa elämäntilanteissa sekä siinä, että ylipäätään eniten tukea tarvitsevat miehet ovat usein elämänkokemusten ja -kärsimysten johdosta lyhytjänteisiä ja sitoutumisongelmaisia. Vapaaehtoiselta tukihenkilöltä vaaditaan välillä melkoista pitkämielisyyttä, että hän jaksaa motivoituneena sinnitellä yli peruuntuvien tapaamisten ja muiden karikoiden.

Hyvät kokemukset painavat vaakakupissa kuitenkin enemmän. On ollut ilo kuulla tukisuhteiden todella auttaneen tuettavia ja tarjonneen heille merkityksellisiä kokemuksia. Eräskin tukipari oli mennyt teatteriin seuraamaan uutta sirkusta. Tuettava oli jälkeensä todennut: ”Olen kyllä joskus aiemminkin nauranut Suomessa ollessani. Tämä oli kuitenkin ensimmäinen kerta kun sydämeni nauro”. Kerrotaan myös entisestä tuettavasta, joka on tätä nykyä ta-

vattoman hyvissä väleissä tukihenkilön hämäläismummon kanssa: kuulumiset vaihdetaan puhelimesta joka viikko.

Suomen oppiminen ja puhumaan pääseminen on monelle tuettavalle motivoivin täky heittäytyä tukisuhteeseen. On valitettavaa todeta, että tällaisen mahdollisuuden tarjoaminen on melko aiantlaatuista. Nykyinen virallinen kielikursijärjestelmä pienine resursseineen yhdistyneenä suomalaiseen hiljaiseen puhumisen ja olemisen kulttuuriin tarjoaa maahanmuuttajamiehillekin sangen vaikean pohjan kotoutumiselle.

Toistaiseksi yhteiskunta on vasta heräämässä tosiasiaan, että myös maahanmuuttajamies voi olla tuen ja erityistoimenpiteiden tarpeessa. Miehen hyvinvointiin panostamisella on usein kauaskantoisen syvät vaikutukset myös miehen perheen, lähipiirin ja yhteisön hyvinvointiin. Vieraasta Veljeksi toivottaakin muut toimijat tervetulleiksi harvaan mutta kasvavaan pioneerintamaan!

Lähteet

- › **Suikkanen, Sirkku** (2010). *Selvitys kidutettujen ja vaikeasti traumatisoituneiden turvapaikanhakija- ja pakolaislasten ja -nuorten määrästä sekä heidän psykiatristen palvelujen tarpeestaan*. Diakonissalaitoksen raportteja 1/2010. http://www.hdl.fi/images/stories/liitteet/101459_HDL-raportti_LR.pdf (29.3.2011.)

Hyödyllistä materiaalia

- › **Leena Silfverberg**. *Suomen kielen perusharjoitukset*. <http://www.helsinki.fi/hum/skl/ihmiset/silfverberg/peruskurssi/etusivu.htm>
- › **Nutukka**: *Materiaali nuorten turvapaikanhakijoiden opettajille*. <http://nutukka.org>

Tukea ja hyväksyntää

Maahanmuuttajapojan tarpeet

Elina Niinivaara

Elina Niinivaara pohtii maahanmuuttajapojien elämän keskeisiä haasteita. Puheenvuorossa jaetaan ideoita tavoista, joilla poikia voi tukea opinnoissa, työnhaussa, ystävyysuhteiden solmimisessa, rasismista selviämisessä sekä itsevarmuuden kasvattamisessa. Elina Niinivaara on Settlementtinuorten Hämeen piirin monikulttuurisen poikatyöyksikön Kölvi-toiminnan johtaja.

Jokainen, joka on asunut kotimaansa ulkopuolella tietää, että maahanmuutto on vaikeaa. Jokainen meistä tietää myös, että murrosikä on vaikeaa. Jos nämä asiat tapahtuvat ihmisen elämässä samaan aikaan, lopputulos on kova pala purtavaksi kenelle tahansa. Nuori tarvitsee hyväksyntää ja tukea, jotta hänen kaikesta huolimatta tuntemansa into ja toiveikkuus uuteen maahan muuttamisesta saadaan käyttöön ja elämä lähtemään positiiviseen suuntaan. Kuitenkin juuri tässä hyvin haavoittuvaisessa asemassa oleva nuori kohtaa usein torjuntaa. Miten nuorta voi tukea ristiriitilanteessa, jossa hänen odotetaan kotoutuvan nopeasti yhteiskuntaan, jonka monet osat suhtautuvat häneen vihamielisesti? Kölvi-toiminnassa yritämme etsiä vastauksia tähän kysymykseen.

Kölvi-toiminta

Kölvin monikulttuurinen poikatyöyksikkö tukee Tampereella asuvia, murrosikäisinä maahan muuttaneita poikia uuteen kulttuuri- ja kieliympäristöön sopeutumisessa. Kölvin poikatyö on kulttuuri- ja sukupuolisensitiivistä erityisnuorisotyötä. Päätoimisia työntekijöitä yksikössä on kaksi: erityisnuoriso-ohjaaja sekä osittain ohjaajan tehtävissä toimiva toiminnanjohtaja. Lisäksi mukana toimintaa pyörittämässä on useita osa-aikaisia työntekijöitä, harjoittelijoita ja vapaaehtoisia.

Kölvi-toimintaan osallistuu vuosittain noin 150–200 iältään 12–23-vuotiasta nuorta, joista noin 60–80 osallistuu toimintaan melkein viikoittain. Nuoret edustavat lähes 30:tä eri kansalaisuutta, mutta merkittävimmät lähtömaat ovat Afganistan, Somalia ja Irakin sekä Iranin alue. 95 prosenttia nuorista on pakolaistaustaisia, mutta myös ”länsimaisia” maahanmuuttajia osallistuu toimintaan. Suurin osa nuorista on saapunut Suomeen perheenjäsentensä tai ainakin sukulaistensa kanssa, mutta joukkoon mahtuu myös useita aivan yksin saapuneita.

Osa pojista käy Kolvissä muutaman kuukauden, osa aktiivisesti esimerkiksi ensimmäisen vuoden tai kahden ajan Suomessa asuaan. Muutamat pitkäjänteistä tukea tarvitsevat ovat mukana vuosia. Pisimmät tukisuhteet ovat kestäneet kahdeksan vuotta, joskin tuona aikana roolit ovat kehittyneet siten, että pitkään mukana olleet nuoret ottavat myös paljon vastuuta toiminnasta.

Maahanmuuttajapojan elämän kipupisteet

Vasta maahan muuttaneelta nuorelta puuttuu kielitaito, sosiaalinen verkosto, harrastukset sekä oppivelvollisuuden ylittäneeltä opiskelu- tai työpaikka. Konfliktialueilta tulevat eivät kenties ole päässeet kouluun lainkaan tai ovat opiskelleet puutteellisissa oloissa esimerkiksi pakolaisleireillä. Perusopetuksen piiriin tule-

vat nuoret joutuvat yhtä aikaa opiskelemaan kieltä ja harppomaan vuodessa tai kahdessa kiinni suomalaisia oppilaita peruskoulun oppimäärässä, mikä on valtava haaste. Oppivelvollisuuden ohittaneet ovat vielä hankalammassa asemassa, sillä heidän pitäisi kyetä ottamaan vastuuta valinnoistaan ja hakeutua valmistavan opetuksen kautta ammatillisiin opintoihin ilman peruskoulupohjaa.

Vapaa-ajanvietto saattaa muodostua suureksi kysymykseksi, kun ystävät ja sukulaiset ovat pääasiassa muualla ja kielimuurin, kulttuurierojen sekä ennakkoluulojen takia ystäväystyminen suomalaisten kanssa ei välttämättä onnistu. Kynnys lähteä mukaan suomalaisille suunnattuihin palveluihin ja harrastuksiin on korkea, vaikka niistä onnistuisi jotakin kautta tietoa saamaankin. Näiden ongelmien lisäksi pakolaistaustaisilla on usein kannettavanaan traumaattisten kokemusten taakkaa; useimmat Kölvän nuoret ovat menettäneet läheisiään traagisilla tavoilla ja itsekin kokeneet sotatilanteita.

Aikuistumisen haasteet maahanmuuttajanuorilla ovat monilta osin samoja kuin valtaväestön nuorillakin. Itsenäistyessä kysymyksiksi nousevat yksin asuminen ja oman kodin hoitaminen, taloudesta huolehtiminen ja velkakierteiden välttäminen. Tietoa tarvitaan myös seurustelusta sekä epätoivottujen raskauksien ja sukupuolitautilien ehkäisemisestä. Lisäpainetta maahanmuuttajanuorille aiheuttavat ristipaineet kodin ja ympäröivän yhteiskunnan välillä: kotoa saattaa tulla paineita käyttäytyä oman kulttuurin perinteiden mukaisesti, kun taas ympäröivä yhteiskunta vetää toiseen suuntaan. Lisäksi kotoa saattaa tulla kovia odotuksia: vanhemmat voivat odottaa 16-vuotiaana maahan muuttaneen poikansa kouluttautuvan lääkäriksi – ollaanhan nyt päästy Eurooppaan, jossa korkeakoulutus ja hyvät tulot ovat jokaisen ulottuvilla – vaikka ammattiopintojenkin suorittaminen vaatii nuorelta valtavasti työtä. Nuoret voivat joutua kantamaan myös suurta vastuuta perheen asioista ja vanhemmistaan, joille maahanmuutto ja kielen oppiminen

ovat usein vielä vaikeampia kuin nuorille itselleen. Virallisten asioiden hoitaminen ja tulkkaminen saattavat jäädä nuoren tehtäväksi.

Vanhemmat eivät usein tunne suomalaista yhteiskuntaa riittävästi asettaakseen pojilleen rajoja. Osa nuorista myös saapuu yksin maahan, joko menetettyään vanhempansa tai lähdettyään yksin pakomatulle. Länsimaisen yhteiskunnan näennäinen vapaus pistää monen pojan päälle: oikean ja väärän rajat hämärtyvät, jos nuoria ei tueta rajojen tunnistamisessa ja asettamisessa itselle. Seurustelusuhteet hämmentävät erityisesti monia muslimitaustaisia nuoria, joille rakkaudentunnustus tarkoittaa yhteistä tulevaisuutta. Kun tyttöystävä sitten pistääkin suhteen poikki, tuska tapahtumasta jättää syviä arpia luottamukseen. Itsetuntemuksen ja itsetunnon kehittyminen onkin nuorelle maahanmuuttajamiehelle valtaväestön nuorukaista suurempi haaste: kun nuori etsii itseään sekä kahden ikäkauden että kahden kulttuurin välillä, eksymisiä tapahtuu.

Kuitenkin suurin haaste nuorille on kokemuksen mukaan yhteiskunnallisen keskustelun kohteena oleminen, avoin ja piilorasismi sekä rakenteellinen syrjintä. Eräs somalipoika totesi minulle, että ”en ole koskaan ennen asunut maassa, jossa minua vihataan.” Avoin rasismi nousee keskustelunaiheeksi Kölvissä jatkuvasti, ja rasismikokemuksia pyritään purkamaan sekä ohjatusti että spontaanien keskustelujen myötä. Ikätovereiden rasismien kanssa nuoret tuntuvat pärjäävän kohtalaisesti, mutta aikuisten ja erityisesti auktoriteettiasemassa olevien aikuisten kuten opettajien, rehtoreiden ja valmentajien rasismi koskee kipeästi ja syvälle. Tällaista rasismia myös tuntuu esiintyvän hälyttävän paljon. Rasismi on haavoittavuudestaan huolimatta käsiteltävissä. Tunteita voidaan purkaa turvallisessa, rasismivapaassa ympäristössä, jossa saa vertaistukea ja neuvoja sekä empatiaa aikuisilta ohjaajilta. Ratkaisukeinoja voidaan pohtia yhdessä.

Rakenteellinen syrjintä, joka näkyy nuorten elämässä esimerkiksi hankaluutena saada asuntoja, työpaikkoja ja opiskelupaikkoja tai kansalaisuutta, on jo huomattavasti hankalammin hahmotettava ja käsiteltävä asia. Jos yrittäminen jatkuvasti kilpistyy näkymättömään seinään ja paikat menevät valtaväestön edustajille, on todella vaikea pitää yllä motivaatiota ja uskoa tulevaisuuteen. Ikäväkseni olen huomannut monen vasta maahan muuttaneena intoa ja motivaatiota puhkuneen nuoren katkeroituvan ja turhautuvan, kun hyväksyntää ei saa, vaikka panostaisi kaikkensa.

Jalkapalloa, läksyjen tekoa ja työnhakuharjoituksia

Edellä kuvattuihin nuorten maahanmuuttajamiesten elämän kipukohtiin pyrimme Kölvissä vastaamaan monella eri tavalla. Kölvin työ on vapaa-ajantoimintaa erilaisiin tukimuotoihin yhdistävää ennaltaehkäisevää toimintaa. Keskeisimpiä tukimuotoja ovat kaikille avoin toiminta, pienryhmät, yksilöohjaus sekä vertaistuki. Käytännön toimet ovat usein hyvin konkreettisia ja arkisia.

Kölvi tarjoaa pojille kahden huoneen ja keittiön kokoisen monikulttuurisen nuorisotilan, joka on pikemminkin kuin toinen koti, jossa työntekijät valvomisen sijaan pyrkivät kasvattamaan nuoria. Sukupuolisensitiivistä tyttötöytä tehdään Suomessa jo melko paljon, mutta poikatyötä sen sijaan hyvin vähän – ja monikulttuurista poikatyötä ei juuri lainkaan. Kuitenkin on ilmeistä, että pojatkin tarvitsevat omaa tilaa, jossa voi vertaisten kanssa rauhassa jakaa ja pohtia omaa kasvua ja elämää. Tilan rajaaminen vain pojille laskee myös tuen pyytämisen kynnystä, kun ei tarvitse miettiä sitä, miltä vastakkaisen sukupuolen silmissä näyttää. Lisäksi on olennaista, että tila rajataan vain maahanmuuttajapojille. Tila, jossa saa olla rauhassa rasismilta ja opetella kieltä ja kulttuuria ilman nolojen tilanteiden tai kiusaamisen pelkoa yhdessä saman tilanteen kokeneiden kanssa on näille nuorille äärimmäisen tärkeä. Valtaväestöltä rauhoitetussa tilassa kerätään niitä taitoja, voimia ja rohkeutta, joita integroitumiseen tarvitaan.

Opintoja tuetaan jatkuvasti: teemme yhdessä kotitehtäviä, kartoitamme tulevaisuudensuunnitelmia ja haemme opiskelupaikkoja. Kielen oppimista tuetaan sekä suoraan että jatkuvalla kielikylvyllä: yhteinen kieli on suomi, ja moninaista suomea puhuvassa joukossa on matala kynnys alkaa itse harjoitella kielenkäyttöä. Harjoittelijoiksi ja vapaaehtoisiksi valitaan vain henkilöitä, joiden kielitaito on hyvä, jotta nuoret saisivat kuulla mahdollisimman hyvää ja monipuolista kieltä. Työllistymistä pyrimme tukemaan hakemalla yhdessä harjoittelu-, työ- ja kesätyöpaikkoja sekä luomalla yhteyksiä ennakkoluulottomiin työnantajiin.

Vapaa-ajanvieron ongelmaan Kölvi on oiva lääke: viikko-ohjelmaan sisältyy niin jalkapalloa, pingistä, musisointia, ruuanlaittoa, retkiä, keskusteluja kuin vapaata olemista. Myös ystävien puutteen pulma ratkeaa kertaheitolla. Kölvistä saa laajan ja monikulttuurisen ystäväpiirin, jossa ystävyksiä syntyy luontevasti yli kulttuurirajojen, mutta myös oman etnisen ryhmän tarjoamaa tukea ja tulkkausapua löytyy. Kun elämän aakkoset Suomessa on opittu, ohjaamme nuoria harrastusten ja julkisten palvelujen pariin, jotta suhteita syntyisi myös valtaväestöön ja eritystuen tarve vähenisi.

Tunnetta kaikki nuoret ja pyrimme tarjoamaan heille tukea kukin elämäntilanteen mukaan. Tällainen rinnalla kulkeminen ja arjen eläminen nuorten vierellä mahdollistaa hyvinkin vaikeista ja herkistä aiheista käytävät keskustelut. Vertaistuellisia keskusteluja käydään Kölvissä niin ohjatusti kuin spontaanisti, ja niiden merkitys on vähintään yhtä suuri kuin konkreettisten tukitoimien. Keittiön pöydän ääressä keskustellaan usein hyvinkin yhteiskunnallisista ja merkittävistä asioista: kotimaiden tilanteista, sodasta ja rauhasta, politiikasta ja uskonnosta. Pöydän ääressä on käsitelty yhdessä niin ensimmäisiä rakastelukokemuksia kuin ylilyöntejä ja pettymyksiäkin.

Myös toiminnassa mukana oleville jo melkein aikuisille miehille tärkeää on se, että heille on tarjolla turvallinen ja yhteisöllinen vapaa-ajanviettopaikka, jossa on positiivista esimerkkiä edustavia ystäviä ja aikuisia sekä vetämässä rajoja että keskustelemassa nuorukaisia hämmentävistä, elämässä aidosti tärkeistä asioista ja arvoista. Nuorten miesten kohdalla tärkeää on kaikessa toiminnassa välittää hyväksyntää ja rakkautta heitä kohtaan: itsetuntoa ja -tuntemusta vahvistava ja sopivissa annoksissa vastuuta opettava toiminta on heille ehdottoman tarpeellista. Onnistumisen kokemukset esimerkiksi yhteisten tapahtumien järjestämisessä sekä ohjaajan osoittama usko nuorta kohtaan voivat kantaa pitkälle.

Miten saada pojat mukaan toimintaan?

Kölvi-toiminta on onnistunut varsin haastavan kohderyhmänsä tavoittamisessa erittäin hyvin – ongelma on tällä hetkellä pikemmin taloudellisten, tilallisten ja työntekijäresurssien riittämättömyydessä suhteessa tukea hakevien nuorten määrään. Hyvät yhteistyösuhteet maahanmuuttajille suunnattujen valmistavien luokkien opettajiin, ammattipistoihin sekä Tampereen ulkomaalaistoimiston perhetyöntekijöihin ovat tässä tärkeällä sijalla, sillä nuoria ohjataan mukaan toimintaan kaikilta näiltä tahoilta. Ohjauksessa toimivimmaksi malliksi on osoittautunut vierailujen tekeminen esimerkiksi valmistavan luokan kanssa Kölvin toimitilaan siten, että nuoret voivat heti vierailun jälkeen jäädä osallistumaan toimintaan. Ehdottomasti suurin osa löytää tiensä Kölviin kuitenkin toisten nuorten mukana. Kun toimintamalli on oikea, se pitää pojat mukana toiminnassa ja puskaradio toimii tehokkaasti.

Pojat tulevat Kölviin viettämään vapaa-aikaansa, joten heille tarjotaan sellaista vapaa-ajantoimintaa, jota he itse toivovat ja joka tuottaa heille iloa ja nautintoa usein raskaan arjen keskelle. Jalkapallo on 95 prosentille kölveistä ehdottomasti tärkein harrastus. Jalkapallon pelaaminen on osoittautunut niin tärkeäksi poikien ta-

voittamisen kannalta, että sitä kutsutaan Kölvissä pallometodiksi: hyvin todennäköistä on, että jos Kölvi-toiminta ei olisi alkuvuosi-naan löytänyt tietään maahanmuuttajapoikien sydämiin jalkapallon kautta, olisi tie jäänyt kokonaan löytymättä. Vaikka nuoret ovat sittemmin sitoutuneet toimintaan myös muilla tasoilla, jalkapallon ja muun tarjotun liikunnan merkitystä ei voi vähätellä: liikunta tukee tutkitusti kotoutumisprosessia (Zacheus 2011). Liikunnan ohella harrastemuotoja ovat musiikki, ruuanlaitto, kädentaidot, seurapelit ja ulkoilu.

Kun mielekkäät vapaa-ajanviettomahdollisuudet ovat usein se porkkana, joka tuo pojat mukaan toimintaan, Kölvin yhteisöllinen ja lämmin ilmapiiri on se tekijä, joka saa heidät jäämään. Pyrkimyksemme on, että kynnys tulla toimintaan olisi mahdollisimman matala. Uudet pojat otetaan mahdollisimman lämpimästi vastaan, heidän kuvansa liitetään pikimmiten seinän valokuvagalleriaan ja he täyttävät oman sivunsa Kölvin kaverikansioon. Vanhemmista pojista muodostetun isoveli-ryhmän vastuulla on myös huolehtia uusista pojista, opastaa heitä ja ottaa heidät ystävällisesti mukaan kaikkeen toimintaan.

Olennaista poikien toimintaan kiinnittymisen kannalta on myös se, että toinen Kölvin päätoimisista työntekijöistä on itse taustaltaan turvapaikanhakija. Nuoret ovat sanoneet suoraan, että he tuntevat maahanmuuttajataustaisen työntekijän ymmärtävän heidän tilanteensa valtaväestön edustajia paremmin, ja että he eivät ehkä olisi mukana toiminnassa ilman tätä tekijää.

Tärkeä sitouttamisen kulmakivi on tuki. On sovittu, että jokainen kävijä osallistuu vähintään kerran viikossa johonkin tukitoimeen: tuo läksyt, tekee työhakemuksia, osallistuu teemakeskusteluun tai juttelee ohjaajien kanssa elämäntilanteestaan. Tätä sopimusta tarvitaan toisaalta motivoimaan keskittymistä joskus raskailta tuntu-

viin asiallisiin asioihin, mutta vielä enemmän laskemaan avunpyynnön kynnystä. Tieto siitä, että kaikki pienimmästä suurimpaan käyvät Kölvissä myös näiden tukitoimien takia tekee niihin osallistumisesta tavallista ja hyväksyttävää, ei noloa ja häpeällistä. Joinakin iltoina tuntuu kuin tilamme olisi pieni tehdas: kotitehtäviä tehdään läksyhuoneessa kynät sauhuten, tietokoneiden ääressä väännetään työhakemuksia ja olohuoneessa simuloidaan työhaastattelutilanteita.

Kölvän arkea viitoittava päämäärä on yhteisöllisyys ja osallisuus, ja toiminnan suunnitteluun ja sitä koskeviin päätöksiin osallistuvat kaikki: pojat, työntekijät, vapaaehtoiset ja harjoittelijat. Tärkeitä, yhteisöllisyyttä luovia tekijöitä ovat myös yhteiset ruokahetket, juhlat ja tapahtumat. Kölvissä suhteet nuorten ja työntekijöiden välillä eivät ole asiakassuhteita vaan henkilökohtaisia aikuisen ja nuoren välisiä kasvatussuhteita. Tämä kodinomaisuus ja henkilökohtaisuus on olennaista maahanmuuttajanuorten tavoittamisessa: nämä nuoret eivät lähde toimintaan mukaan ilmoitustaulujen mainosten perässä, vaan heidät pitää kutsua henkilökohtaisesti. Yksi tärkeimpiä työkalujamme onkin puhelin: jos nuorta ei ole vähään aikaan näkynyt, soitamme hänen peräänsä, kysymme kuulumisia ja kutsumme käymään. Tämä toimii: nuoret tuntevat, että juuri minut halutaan mukaan, juuri minä olen tärkeä.

Sitouttaminen pitkäjänteisiin toimintoihin ja joidenkin erityisen vaikeissa tilanteissa olevien nuorten kohdalla tukitoimien piiriin saattaminen aiheuttavat joskus päänvaivaa. Kölvän nuoret kuitenkin tietävät tarvitsevansa tukea ja he myös arvostavat suuresti sitä, että heille on sitä tarjolla.

Tukea itsenäistymiseen isoveli-ryhmästä

Aikuistumisen ja itsenäistymisen haasteisiin vastaamme tarjoamalla sekä jatkuvaa tukea että pienryhmiä ja asiantuntijoiden vierailuja. Asumis-, talous- ja kodinhoitoneuvontaa tarjotaan ja seksuaalisuut-

ta ja seurustelua käsitellään niin omin voimin kuin yhteistyökumppaneiden kuten Suomen Pakolaisavun, Marttojen ja Väestöliiton avulla.

Aikuistumassa oleville nuorille on Kölvissä oma vertaistukiryhmä, isoveli-ryhmä, jossa näitä asioita voidaan käsitellä luottamuksellisessa ilmapiirissä. Isoveli-ryhmään kootaan toimintakausien alkaessa 6–10 toiminnasta kiinnostunutta, sopivassa elämänvaiheessa olevaa nuorta. Isoveljet sitoutuvat toimintaan vuodeksi, ja seuraavana syksynä kootaan uusi ryhmä vanhoista ja uusista isoveljistä. Ryhmä kokoontuu keskimäärin kahdesti kuukaudessa. Kerran kuussa pidetään koulutusilta ja kerran kuukaudessa järjestetään ryhmähenkeä ja sitoutumista edistävä virkistysretki esimerkiksi hohtokeilaamaan, biljardia pelaamaan, elokuvaan tms. Ryhmää vetävät Kölvän päätoimiset työntekijät yhdessä; sen toimintaa ja koulutusten sekä retkien sisältöjä suunnitellaan ja ideoidaan yhdessä nuorten kanssa.

Ryhmässä käsiteltävien aiheiden valinta yhdessä on tärkeää, jotta niiden mielekkyys varmistetaan nuorten kannalta. Koulun jälkeen on muutenkin raskas jaksaa marraskuisena iltana keskittyä tunniksi vakavaluonteisiin asioihin – saati aiheisiin, jotka eivät erityisesti kiinnosta! Koulutustilaisuudet pidetään muutenkin mahdollisimman rentoina, mukavina ja lämpiminä. Ryhmytykseen ja ryhmädynamiikkaan pyritään kiinnittämään huomiota, koulutusillat aloitetaan yhteisellä aterialla ja aikaa kuulumisten vaihdolle ja vapaalle rupattelulle varataan aina.

Koulutuksiin kutsutaan usein ulkopuolisia vieraita. Ryhmässä on käynyt esimerkiksi ammatinvalintapsykologi työvoimatoimistosta keskustelemassa uravalinnoista ja tulevaisuudensuunnitelmista, asumisneuvoja Pakolaisavun Kotilo-projektista keskustelemassa asumiseen liittyvistä asioista, Poikien puhelimen työntekijä Väestöliitosta keskustelemassa seksuaalisuudesta ja seurustelusta sekä

soveltavan draaman ohjaaja käsittelemässä opiskelumotivaation ongelmia ja keskittymisvaikeuksia. Koulutukset pidetään mahdollisimman keskustelelevina ja toiminnallisina menetelmiä käytetään, jotta nuorten omat näkemykset saadaan esiin. Samalla varmistetaan, että myös heikommalla kielitaidolla voi osallistua aiheiden käsittelyyn. Isoveli-ryhmä tarjoaa näin myös tilan vertaistuelle sekä mahdollisuuden opetella itseilmaisua ja syventää itsetuntemustaan. Vertaistuen merkitys on näille nuorille miehille erittäin suuri. Isoveljet myös ottavat vastuuta Kōlvin toiminnasta: he esimerkiksi avustavat pelien järjestämisessä ja siivoamisessa sekä opastavat uusia tulokkaita. Tämä kasvattaa heidän itseluottamustaan ja taitojaan.

Mitä tehdä katkeroitumisen estämiseksi?

Rasismia, rakenteellista syrjintää ja jatkuvaa torjuntaa kohdatessa on kovin vaikea uskoa siihen, että vika ei ole itsessä. Itsetunto pääsee kehittymään jos sen yli toistuvasti kävellään. Väestöliiton lastenpsykiatri ja asiantuntijalääkäri Raisa Cacciatore toteaa, että nuori tulee epätoivoiseksi tuntiessaan, ettei hän ole sellainen kuin pitää. Epätoivoiset nuoret puolestaan tekevät epätoivoisia tekoja: riskikäyttäytymisen taustalla ovat Cacciatoren mukaan yleensä toivottomuus, huono itsetunto ja unelmien puute. (Cacciatore 2010.) Työssäni olen huomannut, että nuoret maahanmuuttajamiehet joutuvat jatkuvasti painimaan kaikkien näiden kolmen kanssa. Näin nuoriin kohdistetuista ennakkoluuloista tulee toisinaan valitettavasti itseään toteuttavia.

Tuhannen taalan kysymys on, miten tähän ongelmaan voisi vastata ja miten nuoria voisi tukea tämän asian kanssa kamppailussa. Tähän en valitettavasti osaa tarjota mitään reseptivastausta, sillä painin kysymyksen kanssa itse päivittäin. Tuomitseminen ja vääränlainen ankaruus ei ole ratkaisu: toivotonta ja heikosta itsetunnosta kärsivää nuorta tämä ei auta.

Yksi keino on käsitellä asiaa avoimesti: jos esimerkiksi työnhaku ei kerta kaikkiaan tuota tulosta, asiaa ei pidä ohittaa, vaan siitä on keskusteltava ja tarjottava välineitä käsitellä tilanteesta syntyviä tunteita. Tätä keskustelua on luontevinta käydä juuri vertaisryhmän kanssa, jotta tunteita pääsee jakamaan samassa tilanteessa olevien kanssa. Ohjaajalta tarvitaan tässä kuitenkin vahvaa otetta, jotta keskustelu pysyy ratkaisuja hakevana sen sijaan, että siinä kaivaudutaan syvemmälle toivottomuuden poteroon. Tämä on ohjaajalle melkoinen haaste – mistä suunnasta ratkaisuja voisi lähteä hakemaan?

Itse olen lähtenyt viemään pohdintaani ja hiljalleen myös Kōlvin toimintaa kohti suuntaa, jossa nuorille tarjotaan vaihtoehtoisia toimintatapoja suomalaisessa yhteiskunnassa. Tähän ajattelutapaan sain innoitusta myös Helsingin kaupungin nuorisotoimen johtajan Lasse Siuralan *Tuhti11*-seminaarissa pitämästä puheenvuorosta, jossa hän kritisoi nuorisotyön nykyistä hahmotusta nuoruudesta siirtymävaiheena, jonka tavoitteena on nuorten integroiminen yhteiskuntaan nopeasti ja siirtyminen kitkattomasti koulutuksen kautta työelämään.

Siurala peräänkuulutti vahvempaa painotusta yhteiskunnalliselle ja pedagogiselle otteelle, jossa nuorisotyö voidaan nähdä vaihtoehtoisia tiloja nuorille tarjoavana, nuorten toimijuutta tukevana työnä (Siurala 2010). Tämä näkökulma mielessäni olenkin lähtenyt pohtimaan sitä, miten voisin tarjota näille nuorille aktiivisen toimijuuden oppimisympäristön: oman toiminnan suunnittelemisen, rahoittamisen ja organisoimisen oppimisen tilan. Parhaassa tapauksessa vertaistukitoiminta voisi tarjota tilan, jossa turhautuminen saataisiin muunnettua positiiviseksi, rakentavaksi energiaksi. Tämän energian voisi sitten kanavoida aktiiviseen toimimiseen omissa lähiympäristössä oman elämän puitteiden parantamiseksi.

Lopuksi

Yllätyn itsekin usein siitä, miten nuoret toisaalta tunnistavat hyvin tuen tarpeensa ja toisaalta arvostavat syvästi saamaansa tukea. Viimeksi sain tästä sydäntä riipaisevan osoituksen viimeisessä jouluturnauksessa, jossa leikin tv-toimittajaa videokameran kanssa ja haastattelin juuri 15 vuotta täyttäneitä, turnauksen parhaan pelaajan patsaan saanutta poikaa. Kysyin häneltä klassisen urheilutoimittajan kysymyksen: "miltä nyt tuntuu, mitä haluaisit sanoa katsojille?" Vastaukseksi sain pitkän puheen siitä, miten tärkeä paikka Kölvi nuorelle on ja miten paljon apua hän on sieltä saanut.

Nämä pojat ovatkin aivan tavallisia poikia, jotka haluavat iloita ja nauttia elämästään, mutta joilla on myös elämässään erityisiä kipupisteitä. He tarvitsevat tukea niiden päihittämisessä ja ovat valmiita sitä vastaanottamaan, jos sitä heille vain tarjotaan

Nuoret maahanmuuttajamiehet tarvitsevat nähdäkseni suomalaiselta yhteiskunnalta ennen kaikkea hyväksyntää ja arvostusta. Konkreettisia tukitoimia on tarjottava, ja vertaistuki on yksi tukimuodoista toimivimpia. Kuitenkin tukea tarjotessa on mielestäni aina mietittävä sitä, mihin ongelmaan sillä pyritään vastaamaan. Kotoutumisen perushaasteet voitetaan ainakin maahanmuuttajanuorten kohdalla nähdäkseni melko yksinkertaisilla tukitoimilla, kunhan niitä tarjotaan riittävästi ja sopivan matalalla kynnyksellä.

Maahanmuuttovastaisuus sekä suora ja rakenteellinen rasismi ovat tällä hetkellä mielestäni suurin yksittäinen este nuorten kotoutumiselle Suomessa. Siksi meidän maahanmuuttajanuorten kanssa toimivien on yritettävä toimia vastavoimana: välitettävä hyväksyntää, rakkautta ja arvostusta niin paljon kuin pystymme, ja luotava tiloja, joissa vaihtoehtoisia tapoja oman elämän hallintaan ja mielekkyyden lisäämiseen voi opetella ja kehittää yhdessä.

Lähteet

- › **Cacciatore, Raisa** (2010). *Hyvän mielenterveyden lautasmalli – Eväitä nuoren hyvinvoinnin ja itsetunnon tukemiseen*. Luento Väestöliiton Ota koppi – älä jätä yksin! -seminaarissa 30.11.2010.
- › **Siurala, Lasse** (2010). *Nuorisotyö oppimisympäristönä*. Kommenttipuheenvuoro ja työryhmä nuorisotalon toimijoiden yhteisessä Tuhti 11 – Mitä nuorisotyö on? -seminaarissa 9.–10.12.2010.
- › **Zacheus, Tuomas** (2011). *Liikunnan ja urheilun merkitys maahanmuuttajien akkulturaatiossa*. Luento Liikkukaa ry:n, FiMun ja TUL:n Liikunta luo yhteyksiä -seminaarissa 17.2.2011.

*”Opin, että Suomessa pitää yrittää kovasti
ja hankkia joku ammatti itselleen.
Olen oppinut tosi paljon ryhmässä.
Jos kirjoitan kaiken, se ei mahdu tähän.”*

- Mies vertaisryhmästä

